

¿CÓMO NO?

informatieblad
TILBURG-MATAGALPA

- De wateren van Matagalpa • Oorzaken onderontwikkeling Nicaragua • Portal Nicaragua •
- Aan het werk in de wijken rondom Matagalpa • Moestuinen moeilijk op gang •

Redactioneel

¡Cómo No!, het informatieblad over de stedenband, wordt uitgegeven door de Stedenband Tilburg-Matagalpa.

¡Cómo No! verschijnt vier maal per jaar met een oplage van 830 exemplaren.

Voor een gratis abonnement kunt u zich wenden tot de Stedenband Tilburg-Matagalpa:

Adres: Spoorlaan 346
5038 CC Tilburg

Tel: 013-5368706

E-mail: stedenband@tilburg-matagalpa.nl

Web: www.tilburg-matagalpa.nl

Bank: 2783514

De Stedenband is geregistreerd bij ANBI (Algemeen Nut Beogende Instellingen).

Redactie

Marian van Stiphout

Toon Oomen

Miranda van der Klaauw

Karin Kraaijvanger

Wendy Sprangers

Herman Fitters

Rik Kamerik

Lay-out

HD ontwerp • Tilburg • www.hdontwerp.nl

Foto voorpagina

Alfonso Gil Cantabrana; delegatie met waterdeskundigen aan het werk in Matagalpa

Drukwerk

Drukkerij Mezclado

Afwerking

de Bundel

ISSN: 0920 2315

Wielrennen

Houdt Cobo Acebo de rode trui, of weet Froome deze een na laatste dag van de Vuelta die paar seconden goed te maken? Kan Bauke Mollema misschien nog op de valreep een podiumplaats bemachtigen of handhaaft Wiggins zich op de derde plaats? Het is nog spannend. Mijn liefde voor wielrennen stamt uit mijn pubertijd: lome namiddagen met repen zon op het parket, tuindeuren open, blote voeten, een lastige wesp, het vooruitzicht van een schier eindeloze vakantie en op de achtergrond de vertrouwde geluiden van de Tour. Als het spannend werd schoten de stemmen van de verslaggevers in 'n versnelling en liep je gauw naar binnen om lui in de bank te kijken wie er demarreerde en wie de achtervolging inzette. Het waren de tijden van Eddy Merckx, maar ik herinner me ook het jaar dat ik met enkele vrienden, samengegroept om een krakend transistorradiootje midden op een immens aardbeieveld Louis Ocaña de ronde hoorde winnen -er moest natuurlijk wel vakantiegeld verdiend worden.

Voor het overige had ik een lichte afkeer van sport. Ook motorcross kon mijn belangstelling niet wekken, hoewel ik wel enige fascinatie had voor Frans Sigmans die toentertijd vele wedstrijden won en zelfs enkele keren Nederlands kampioen werd, zowel in de 250 als in de 500cc klasse, maar dat kwam omdat 'Franske' uit mijn dorp kwam en in zijn jeugd de buurling van moeder was. Het toppunt van zijn roem was voor ons zijn aanwezigheid in een programma van Mies Bouwman, ik geloof dat het *Mies en scène* was. Na afloop van het gesprek mocht Franske van Mies met zijn motor de studio uitrijden wat helaas mislukte omdat zijn 'machine' niet wilde starten. De dorpsjeugd, vooral de jongens, had groot respect voor Frans Sigmans en stiekem hoopten velen hem ooit te evenaren. Ze reden op hun krakkemikkige fietsjes waarop kartonnen bordjes gemonteerd waren met daarop geschilderd 'H4' -het nummer waarmee Frans reed- hele delen van de Bakelse bossen aan gort. Dat het niet helemaal hopeloos was bewees jaren later Kees van de Ven, een andere Bakelnaar die niet onverdienstelijk motorcrosste. Fietsen zijn er inmiddels redelijk wat in Nicaragua -zie maar verderop in dit blad, maar als je op internet bij Cycling Quotient zoekt naar wielrenners uit dat land vind je slechts negentien namen die geen van allen aan een team verbonden zijn. Deze negentien Nicaraguaanse wielrenners hebben bovendien nauwelijks gekoerst en al helemaal niet in een wedstrijd van enige betekenis. Jammer! Waar blijven de Nicaraguaanse Baukes Mollema, de Johnny's Hoogerland, de Pimmetjes Ligthart, de Roberts Gesink ... Misschien dat de Vuelta a Matagalpa nog enige invloed kan uitoefenen.

Marian

Inhoud

De wateren van Matagalpa	Alfonso Gil Cantabrana	3
Moestuinen moeilijk op gang	Herman Fitters	6
Oorzaken onderontwikkeling Nicaragua	Rik Kamerik	8
Aan het werk in de wijken rondom Matagalpa	Ben Boon	10
Fietsen in Matagalpa	Louise Donjacour Toon Oomen	12
Wat weten we eigenlijk van de Río San Juan van Nicaragua? [1]	Jaques Weijters	14
Portal Nicaragua	Wendy Sprangers	18
De Stedenband op Facebook	Karin Kraaijvanger	18
Geslaagde missie	Wies van Berkel	19
Waarom maken we zo'n reis, van Tilburg naar Matagalpa?	Toon Oomen	20
Te koop		22
Vuelta a Matagalpa	Team Vuelta	23
Kort Nieuws		24
Dé foto van ¡Cómo No!	Jan Duijvekam jr.	28

De wateren van Matagalpa

Matagalpa moet zijn waterproblemen aanpakken en vraagt Nederland om hulp. Afgelopen maand april zijn we daar geweest om met eigen ogen te zien waar we het over hebben. Aandachtig hebben we geluisterd naar onze Nicaraguaanse collega's. Aan de ene kant loopt alles zo'n beetje goed, aan de andere kant valt er veel te doen. Matagalpa is trots op wat het bereikt heeft. Toch zien de Matagalpinos de noodzaak om hun watersysteem te verbeteren. Vooral prioriteit nummer één: de overstromingen.

- de gemeente Tilburg, Waterschap De Dommel, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en Brabant Water werken sinds 2009 samen voor hulp in Matagalpa
- deze overheden hebben een consortium gevormd om de waterproblematiek te helpen oplossen: het Water Operating Partnership (WOP)
- afgelopen jaar heeft een delegatie van het WOP ter plaatse verkend waar ze aan kunnen helpen
- afgesproken is samen met de Matagalpinos te werken aan vier deelprojecten die onderling samenhangen
- deze samenwerking wordt vastgelegd in een overeenkomst: de Mather Of Understanding (MOU)
- de MOU wordt komend najaar door Nicaraguaanse en Nederlandse partners ondertekend
- bij de missie van april 2011 heeft het WOP een *carta de intención* (intentieverklaring) overhandigd bij de voor de gelegenheid georganiseerde persconferentie

Samen met deskundigen van de andere Nederlandse partners ben ik voor één week naar de andere kant van de oceaan vertrokken. Matagalpa kampt met verschillende aan water gerelateerde problemen. Ons is het toevertrouwd te werken aan de volgende uitdagingen: de verschrikkelijke overstromingen in het natte seizoen, een falende stedelijke afwatering, een alternatieve drinkwatervoorziening en de afvalwaterzuivering te verbeteren. Als het mogelijk is, biogaswinning vanuit het afvalwater opzetten.

Voor vertrek hebben we een bulk gegevens doorgenomen en verschillende mensen geïnterviewd om basiskennis op te doen. We waren heel erg benieuwd naar wat de problemen precies zijn. We hebben meer gegevens verzameld, de mensen daar leren kennen, een feeling met het landschap en perspectief gekregen.

De harde feiten

Op de afvalwaterzuivering is ongeveer de helft van de bevolking aangesloten. De rest loost hun afvalwater op een septic tank of ongecontroleerd op de bodem of in beken. De zuiveringsinstallatie is primitief van opzet. Toch levert het een aardig rendement. Er is sprake van achterstallig onderhoud. Het slib bijvoorbeeld dient jaarlijks van de bodem verwijderd te worden voor een goed functioneren. Dat is nog nooit gedaan. Het zuiveringsproces verwijdert verder onvoldoende pathogenen. Het stinkt enorm bij de zuivering omdat de gassen uit biochemische reacties de lucht in gaan. Langs de zuivering zijn woonnederzettingen te vinden. Wonen langs deze bassins is behalve gevaarlijk ook zeer ongezond. >>

vice alcaldía María Agustina Montenegro neemt de Carta de Intención in ontvangst

3^e kwartaal 2011 • nr 103

het slib is nooit verwijderd
foto's: Alfonso Gil Cantabrana

De drinkwatervoorziening is relatief goed. Als men rekening houdt met het feit dat de stad zeer snel groeit, hebben ze (nog) overcapaciteit om voldoende drinkwater te produceren en distribueren voor de komende jaren. Volgens het producerende waterbedrijf Enacal voor een duur prijskaartje. Door de ontwikkelingen in de energiemarkt kost het oppompen en verpompen van het drinkwater ongeveer een (euro)ton per maand. Verder vindt Matagalpa het erg afhankelijk te zijn van één bron, die bovendien op kilometers buiten de gemeente ligt. Het distributienetwerk zou verder flexibeler moeten zijn: momenteel zijn er twee netwerken die niet verbonden zijn met elkaar. Bij technische uitval kan het ene het andere niet bijstaan.

Enacal zorgt ook voor het inzamelen en transporteren van het afvalwater vanaf de woningen en bedrijven. Bij veel aansluitingen is de regenwaterafvoer foutief op de buizen van het afvalwater aangesloten. Als het licht regent, lopen de afvalwaterbuizen vol. Om ergere problemen te voorkomen, heeft de gemeente nooduitlaten op de rivier de Río Grande aangebracht. Op deze manier komt het vuilwater om de haverklap in de Río Grande terecht, terwijl dat eigenlijk niet de bedoeling is. Bij de zuivering wordt het zuiverend proces bovendien totaal verstoord door het verdunnende effect van de regen.

Hetzelfde geldt voor vuilwater dat foutief aangesloten is op het regenwaterafvoer. Dat is te zien en te ruiken in de hele stad. Dit vuilwater stroomt vaak eerst over de straat of op greppels die bedoeld zijn voor de regenafwatering. Uiteindelijk komt het terecht in de Río Grande. Deze verontreiniging is een echte killer voor ecologie en een gevaar voor de volksgezondheid. We hebben op de rivierbedding grazend vee, werkende lui, wassende moeders en spelende kinderen gezien. Allemaal direct in contact met de rivier en haar verontreiniging. De vuilvracht op de rivier door deze verkeerde aansluitingen wordt geschat op ongeveer wat de zuiveringsinstallatie verwijderd!

De stedelijke regenafwatering gaat via een regenwaterstelsel. De *alcaldía municipal* (de gemeente) beheert dit leidingstelsel. Toch weet de *alcaldía* niet wat zij onder de grond heeft. De gemeente doet wat klein onderhoud, maar heeft bijvoorbeeld een zeer beperkt beeld van de staat van de leidingen. De regenwaterafvoer brengt het water direct of indirect, maar uiteindelijk altijd naar de Río Grande.

Op straat zie je de *tragantes* (rioolputjes). Helaas worden de ijzeren roosters gestolen, waardoor een verstrooide voetganger erin kan vallen. Zonder rooster komt zwervend vuil er ook makkelijk in. Het lijken soms echte prullenbakken. Men gooit vaak van alles in het water.

Matagalpa is gegroeid rondom de samenkomst van de Río Grande en de beken afkomstig van de nabije gebergten El Apante en Selva Negra. De beken afkomstig van El Apante komen op een gegeven moment de oostelijke stadskant tegen. De ingenieurs die de afwatering van de stad ontwierpen hadden gekozen voor het overkluizen van de beken onder de stad door middel van heel grote leidingen, de zogenaamde *chuisles*. Op deze grote leidingen hebben we leidingen van de stedelijke regenafvoer aangesloten gezien. De capaciteit van deze mix van stedelijke en landelijke afwatering schiet te kort bij nat weer hebben we gehoord. Daardoor ontstaan er lokale, maar serieuze overstromingen.

De Río Grande krijgt behalve het water uit de beken afkomstig van El Apante, ook de van het noorden afkomstige bijdragen van de beken Molás, Molino Norte en San Francisco. De Grande de Matagalpa doet zijn naam eer aan bij nat weer. De Matagalpinos weten heel goed dat als daar boven een bepaalde hoeveelheid neerslag valt binnen een bepaalde tijd, de burgemeester alarm moet slaan en moet laten evacueren.

Hiervoor heeft Matagalpa een ingenieus draaiboek tegen het natuurgeweld in het leven geroepen, dat heel trots wordt gepresenteerd: Comupred. Ruim 150 personen hebben een concrete taak als de sirenes afgaan. Er wordt aandacht besteed aan zowel evacuatie, als tijdelijke huisvesting, zorg, infrastructuur, veiligheid, media ... Het betreft eigenlijk schadebeheersing. Matagalpa wil als prioriteit nummer één af van de overstromingen.

Waarom zoveel problemen?

In deze week hebben we met talloze Nicaraguaanse collega's gesproken over zowel de gemeente als over Enacal. Met eigen ogen en oren hebben we de problematiek voor de geest proberen te halen. In het droge seizoen hebben we niet veel van de overstromingen kunnen zien. Echter, we hebben een aardig beeld van de problemen en hoe ze ontstaan:

installatie voor drinkwaterproductie
foto's: Alfonso Gil Cantabrana

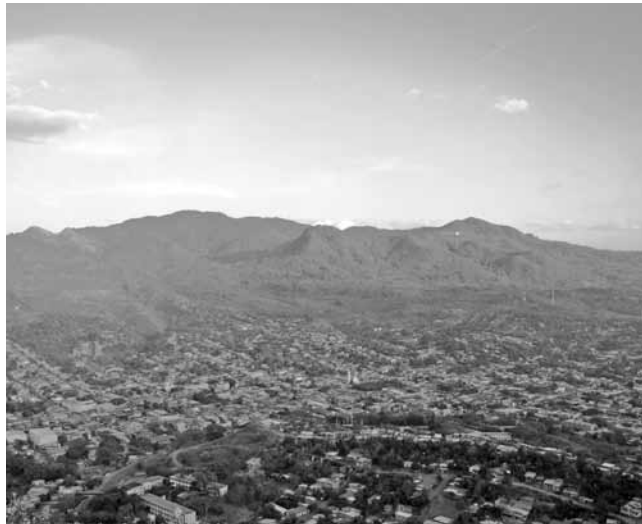

regenwaterafvoer verkeert in onbekende staat van onderhoud

chuisle, overkluizing van de beken onder de stad

neerslag uit El Apante zorgt voor overstromingen in de stad

geautomatiseerd weerstation voor het alarmsysteem Comupred

sommige delen van de oever zijn ernstig geërodeerd door natuurgeweld

presentaties, vergaderingen ... intensief samenwerken

- De ontbossing is een tijdbom. Zowel door grootschalige branden voor omvorming tot landbouwgebruik, als door particulieren die stukken hout sprokkelen om te koken. De bergellingen raken kaal. Daardoor worden ze onstabiel. Het water stroomt bovendien harder: meer water en sneller. En het verplaatst miljoenen tonnen bergpuin per jaar mee stroomafwaarts.

- De stad is gegroeid zonder voldoende rekening te houden met watergeweld. De Río Grande en de bijdragende beken bestonden ruim voor de stad. Het was dus een gegeven dat zich elk jaar een piekafvoer voordoet. De regenwaterafvoer is veertig jaar geleden ontworpen toen de stad

20.000 inwoners groot was. Sindsdien is de stad zes keer groter geworden. De verkeerde keuzes bij de verstedelijking hebben geleid tot het bekende conflict tussen mens en water. Door weinig visionaire ruimtelijke ordening, ondoordachte infrastructuur en achterstallig onderhoud wordt de watermassa gestremd door te krappe bruggen, langs het water neergezette bebouwing en afgezette rotsblokken en bergpuin.

- De regenwaterstelsels en hun staat van onderhoud zijn onbekend. Gebrek aan inzicht in de meest rudimentaire kenmerken van de stedelijke afwatering betekent dat men niet kan zien of het beter kan of anders moet. Dat was ook zo in veel landen van Europa, waaronder Nederland, tot de jaren zeventig van de vorige eeuw. Het betreft dus een bekend verschijnsel.
- De verkeerde aansluitingen zijn het resultaat van slappe handhaving. Ook hier hebben we jammer genoeg ervaring mee in Europa. Het betreft onbeheersbare processen, technisch ingewikkeld en tijdrovend om op te lossen, vooral regenwater op vuilwaterafvoer. De preventie is impopulair want het betekent burgers en bedrijven erop aanspreken.
- De drinkwatervoorziening is te afhankelijk van een dure productie. Waarom deze keuzes in het ontwerp zijn gemaakt is niet bekend. Wellicht hadden de Duitse ontwerpers de ontwikkelingen op de energiemarkt niet aan zien komen. Het merendeel van het drinkwater komt bovendien van één bron. De distributienetten kunnen niet zonder meer aangesloten worden op elkaar. Deze onzekerheden doet het waterbedrijf op zoek gaan naar alternatieven. Het is nog niet te laat.
- In 2005 heeft de gemeente besloten het uitbreidingsgebied Waswali te ontwikkelen. De gemeente is zich ervan bewust dat ze onervaren is voor deze klus en vraagt om hulp om de plannen te helpen trekken. Het is te hopen dat dit stuk nieuwe stad bijvoorbeeld niet weer overstroomt door de bergbeken. De bebouwing groeit gestaag, terwijl niet veel te zien is van infrastructuur...

De in het kader van het WOP (Water Operating Partnership - zie kader) gekozen projecten hebben een zeer technisch karakter. Het draagt bij aan het verbeteren van het watersysteem, vooral op de korte termijn. We wensen onszelf heel veel succes, want dat is Matagalpa heel veel succes wensen. Wij hebben samen met de Nicaraguaanse collega's haalbare oplossingen bedacht. We zullen ons best doen om de maatregelen verder samen te bedenken en samen vorm te geven. Want dat is de bedoeling. Samen bouwen aan hun capaciteiten en zodanig dat als we ver weg zijn, ze het de volgende keer zelf kunnen oppakken.

We hebben daar allerlei vergaderingen, ateliers, presentaties, enzovoort bijgewoond. We hebben heel goede zaken gedaan en nieuwe samenwerkingsverbanden gevonden. Bijvoorbeeld met de Italiaanse organisatie CRIC. Dat heeft de gemeente Matagalpa de laatste tijd geholpen met een risicoplan en met het alarmsysteem. Momenteel is CRIC bezig met een plan voor de verwerking van afval. Beide projecten hebben aanknopingspunten met onze projecten. Er valt vooral veel te halen bij het winnen van biogas van afval in combinatie met slib van de zuivering.

De gemeente en Enacal hebben eerder gedurfde besluiten moeten nemen. Nu staan ze voor nieuwe uitdagingen. Wellicht de grootste wat betreft de bewustwording van de besluitnemers en de belanghebbenden voor een langetermijnvisie. Het watersysteem is geen geïsoleerd iets; het is verweven in de ruimtelijke ordening, in de landbouw, in de infrastructuur, in de bedrijvigheid, in het dagelijks leven ... Water is leven en het is heel afhankelijk van hoe de mens ermee omgaat. Daar gaat de bewustwording om. En dat is pas een uitdaging!

Alfonso Gil Cantabrana

(Alfonso is werkzaam als beleidsmedewerker water en riolering bij de gemeente Tilburg. reacties: alfonso.gil.cantabrana@tilburg.nl)

Moestuinen moeilijk op gang

Het is zo'n mooi idee. Laat de mensen eigen moestuinen opzetten: goed voor de gezondheid en de economie van het gezin, voor het milieu en voor de gemeenschapszin. Nog mooier: met organische bemesting, dat wil zeggen zelf gekweekte wormen, gevoed door varkensmest en koffiepulp. Maar er waren belangrijke tegenslagen bij het moestuinenproject van de Stedenband: klimatologische problemen en -vooral- culturele problemen. Het lijkt wel alsof de Matagalpezen niet kunnen of niet willen tuinieren.

De evaluatie van de eerste fase van het *proyecto huertos* door de regionale faculteit in Matagalpa van de UNAN (de universiteit), liegt er niet om. De zelfkritiek van de UNAN, die ook uitvoerder is van het project, verdient een pluim. Maar toch, waar hebben we dit eerder gezien, die culturele valkuil? Niet alleen bij de aloude waterputten in Afrika, maar ook bij andere projecten in ons eigen Matagalpa. Ik herinner me het verhaal in de vorige *¡Cómo No!* over de biogasinstallaties. Het lijkt wel iets van alle tijden. Hoe dan ook, met een aantal aanpassingen en een positieve instelling is het vervolg van het moestuinenproject reeds ingezet. Dat bleek jongstleden augustus tijdens het werkbezoek aan Matagalpa.

Wormencultuur

In het project zijn 105 families geselecteerd in een afgelegen wijk van Matagalpa bij wie 'organische moestuinen' werden aangelegd met de hulp van studenten agronomie van de UNAN. Om de benodigde humus van wormencultuur te maken legden de studenten eigen kweekbakken aan, bij een bestaande boerderij. Om de grote hoeveelheden kweekplantjes te produceren zetten ze diverse kweekkassen op. Met succes: per begunstigde familie konden zo de volgende hoeveelheden worden uitgezet:

plant	aantal per familie
tomaat	50 planten
witte kool	40 planten
paprika	50 planten
malanga (knolgewas)	5 planten
yuca (soort cassave)	4 planten
pipián (boommeloen)	20 zaden

De leerlingen hielpen de bewoners met het plantklaar maken van hun grond en de aanplant. De groei van de plantjes werd echter belemmerd door het klimaatfenomeen dat te boek staat als *la niña*, dat betekent een te veel aan water en te weinig zonlicht. De plantjes kregen te maken met vochtigheidsstress doordat de grond veelal verzadigd was. Veel plantjes zijn eenvoudig weggespoeld. Soms lag dit ook aan de (beperkte) keuze van het terrein. Verder zijn de wormen te laat in ontvangst genomen door de deelnemers en waren zij er niet bepaald geïnteresseerd meer in. Het verzorgen van de wormen is ingewikkeld en stond de vrouwen bepaald tegen.

Workshops

Uiteraard is in het moestuinenproject educatie opgenomen in de vorm van workshops: over het belang en de voordelen van een moestuin, over het hoe en waarom van humus, over het verzorgen van de gewassen en vooral over de nabewerking van je tuin en productie van weer nieuwe zaden. Die workshops zijn er inderdaad geweest, maar hadden een verontrustend lage opkomst: respectievelijk 'gezondheid en voeding' 0 procent, 'humus- en plantverzorging' 25 procent en 'oogst en nabewerking' 16 procent.

Als reden noemt de evaluatie: de armoede en het vele werk in het huishouden en elders op het

jonge tomaatjes
foto's: UNAN

pompoenveldje

studenten en bewoners aan het werk in een moestuin

studenten op weg naar de tuinen in de buitenwijk

wijk waar het project wordt uitgevoerd

moment van de workshops. Maar dat is niet bevredigend. De culturele factor wordt mijns inziens onderschat. En blijkbaar is er een tekort aan vaardigheden bij lokale organisaties om het gat te dichten. Het is heel mooi dat de UNAN haar takenpakket uitbreidt naar de samenleving, het is heel mooi dat de Nicaraguaanse studenten hun ogen uitkeken in de arme wijken en in gesprek raakten met de bewoners over allerlei onderwerpen uit hun dagelijks leven, maar dat wil nog niet zeggen dat je mensen in hun denken en in hun handelen echt weet te veranderen.

Aanpassingen

Gelukkig heeft de UNAN de tweede fase van het project -financieel gesteund door een potje van de Rabobank- nu ingezet met een aantal concrete wijzigingen, waaronder minder en andere families (meer gemotiveerd?) in een andere wijk (namelijk vlakbij de humusboerderij). Verder wordt kritischer gekeken naar beschikbare gronden. Daarnaast zal er gewerkt worden met vaste groepjes studenten van meerdere leerjaren per begunstigde (dat wisselde nogal eens in de eerste fase en leidde misschien tot minder betrokkenheid). Tot slot komt er meer begeleiding vanuit de docenten bij de workshops. De gezondheidsaspecten zullen aan de orde worden gebracht bij het aanplanten en in de workshop plantverzorging.

Deze aanpassingen stemmen hoopvol. De UNAN en haar studenten hebben in elk geval veel geleerd van de eerste fase, dat is duidelijk. Maar een project als dit heeft niet alleen onderwijskundige doelen. Al met al zijn slechts enkele moestuinen uit de eerste fase succesvol gebleken, dat wil zeggen nog in functie, zoals bedoeld. Het vervelende is dat minder gelukte tuinen en negatieve praat in de wijk dodelijk kunnen zijn voor het welslagen van gedragsverandering in de toekomst. Daarom is het beter om kleiner in te zetten, zoals nu (vijftig begunstigden), maar wel doordachter. Dat geeft vertrouwen voor het vervolg; ¡Cómo No! houdt u op de hoogte.

Herman Fitters

Oorzaken onderontwikkeling Nicaragua

Nicaragua is een typisch exportland van agrarische producten, met als voornaamste exponenten koffie, suiker en banaan. Gezamenlijk hebben ze een aandeel van vijftig procent in de totale export. Dit zal in de toekomst zo blijven. Deze exportsector wordt gezien als de motor voor de groei van de economie in zijn geheel en wordt beschouwd als hét middel om welvaart te scheppen. In de jaren negentig had Nicaragua een groei die beduidend hoger lag dan de groei van het bruto nationaal product per capita. Toch heeft het geen significante economische vooruitgang gebracht.

Geschiedenis van de export

Tot de jaren veertig wordt er uitsluitend koffie en banaan geproduceerd en geëxporteerd. Dit domineert de economie, die volledig op deze productie is ingericht. Het overgrote deel van de overheidsinkomsten is afkomstig uit de buitenlandse handel. De bananenhandel is volledig in buitenlandse handen. Door verslechtering van de ruilvoet voor deze twee gewassen wordt de aandacht enigszins verlegd naar de productie en export van katoen, suiker en rundvlees. Deze nieuwe markten zijn overwegend in binnenlandse handen. Toch is het niet voldoende om het verlies te compenseren. Hierdoor stapt men in de jaren zestig over op het exportgeleide model, waarbij gebruik wordt gemaakt van importsubstituerende industrialisatie. Hiervoor wordt CACM (Central American Common Market) opgericht. Deze organisatie heeft als doelstelling om de markten van de verschillende Centraal-Amerikaanse landen op gang te brengen. Er moest regionaal verhandeld gaan worden.

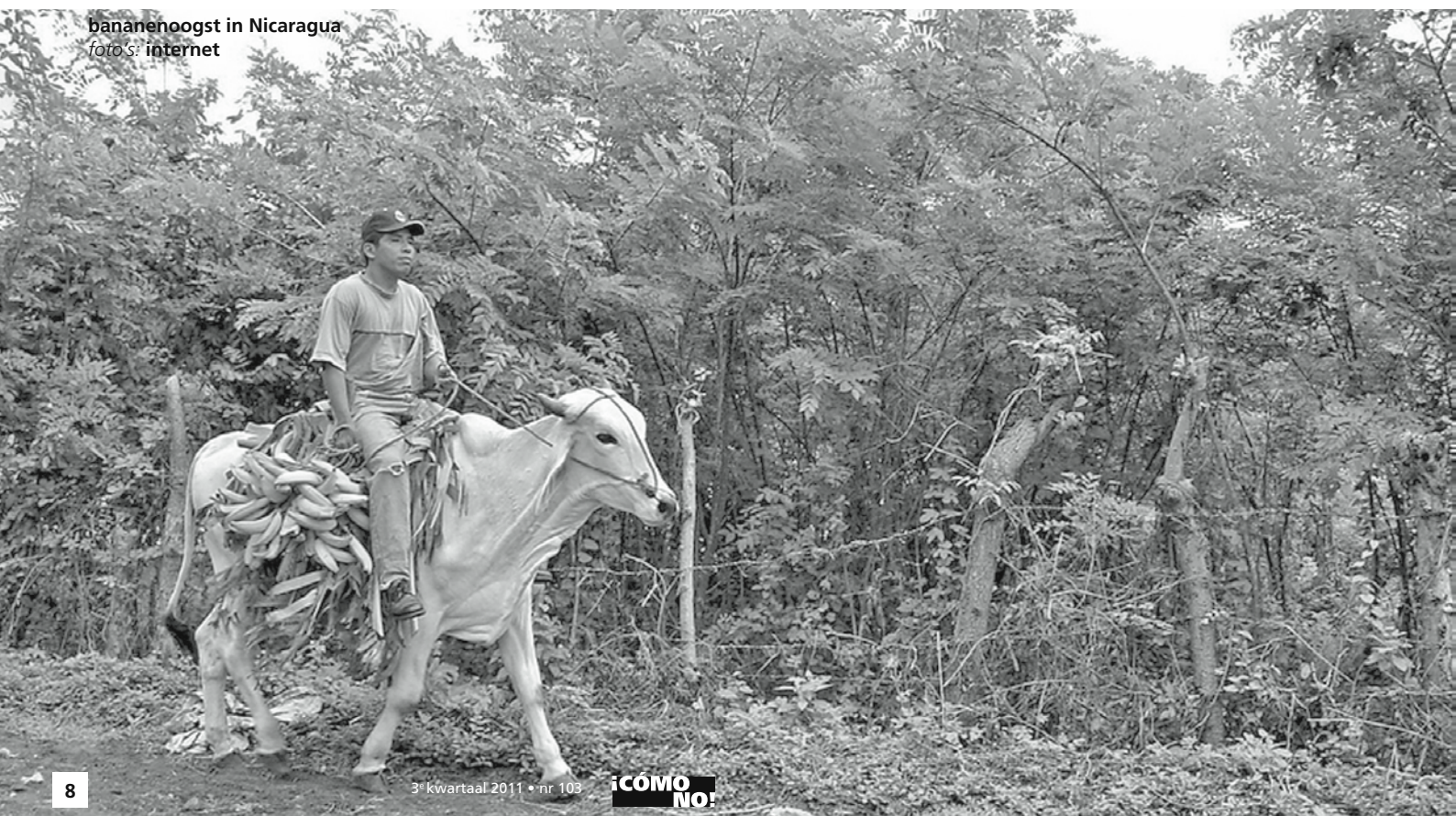
De theorie achter het exportgeleide model was gebaseerd op het idee dat de nadruk die op de export gelegd wordt zou gaan overslaan op de overige sectoren. Dit idee faalde in de praktijk omdat de industriebescherming vooral in het voordeel was van de productie van consumptiegoederen en ging ten koste van alle andere industrie. Tevens botste deze afhankelijkheid van productie van consumptiegoederen met de extreme inkomensongelijkheid in Centraal-Amerika.

Interventionisme

De agrarische exportsector bleef aldus de belangrijkste economische pijler. Zodanig zelfs dat de ontwikkeling van de agrarische sector voor interne consumptie veelal werd onderdrukt door de belangen van de exportsector. Een belangrijk gegeven hierbij is dat de heersende klasse, de zogenaamde traditionele oligarchie, de agrarische exportsector tot op de dag van vandaag beheerst. Ondanks de revolutie is deze dominantie nooit doorbroken. Dit geldt voor zowat alle landen in de regio, in het geval van Nicaragua was er bovendien sprake van interventionisme van de VS (steun aan de contra's, blokkade op importgoederen).

Na de val van de sandinisten in de jaren negentig werden er, onder invloed van de VS en transnationale organisaties als de Wereldbank en de Banco Interamericano de Desarrollo hervormingen doorgevoerd die het land tot ontwikkeling zouden moeten brengen. In de praktijk hield dit in dat de

bananenooft in Nicaragua
foto's: internet

suikerriet

koffieplant

boer vervoert suikerriet

CENTRO DE TRAMITES DE LAS EXPORTACIONES						
EXPORTACIONES DE CAFÉ VERDE POR MES						
PERIODO DEL 01/10/2010 AL 31/03/2011						
COSECHA 2010/2011						
MES	KILOGRAMOS	SACOS 69 KGS	SACOS 60 KGS	QUINTALES	PRECIO U\$	MONTO U\$
OCTUBRE	2.786.512.15	40.384.23	46.441.87	60.576.35	177.82	10.771.797.98
NOVIEMBRE	2.162.562.00	31.341.48	36.042.70	47.012.22	178.00	8.368.082.14
DICIEMBRE	5.760.521.00	83.485.81	96.008.68	125.228.72	197.69	24.757.002.33
ENERO	13.402.483.18	194.238.89	223.374.72	291.358.33	211.70	61.681.813.41
FEBRERO	10.552.365.50	152.932.83	175.872.76	229.399.25	210.32	48.248.162.79
MARZO	12.730.510.00	184.500.14	212.175.17	276.750.22	219.36	60.708.207.97
TOTALES :	47,394,953.83	686,883.39	789,915.90	1,030,325.08	208.22	214,535,066.62

export koffie in Nicaragua in de periode tussen oktober 2010 en april 2011

overheidsuitgaven verminderd werden, dus subsidies verdwenen. De Staatsbank als kredietverstrekker voor micro-, kleine- en middelgrote bedrijven verdween. Er kon hierdoor niet meer geïnvesteerd worden in technologie en productie. De agrarische hervorming van de sandinisten, door de Wereldbank geclassificeerd als één van de beste, verdween totaal. Verder werden staatsbedrijven geprivatiseerd, de financiële sector geliberaliseerd, evenals de interne en externe handel. De handelsbarrières werden tot een minimum teruggebracht. Het gevolg hiervan was dat de prijzen van de geïmporteerde goederen lager kwamen te liggen dan die van de nationale producten. Er ontstond een grote vraag naar importgoederen waardoor een importboom ontstond.

Dit werd versterkt door de grote kredietexpansie, teweeggebracht door de financiële liberalisering, die georiënteerd was naar consumptieve uitgave van geïmporteerde goederen. In zo'n context is het zeer moeilijk voor producten geproduceerd op de interne markt om te concurreren op de wereldmarkt.

Oplossingen

De exportsector is er niet in geslaagd om de dynamiek over te brengen naar andere sectoren in de economie. Een goed voorbeeld is de maquila-exportsector. Ondanks de aanwezige potentie is er geen bestendige groei ontstaan. Dit komt grotendeels omdat overheden deze sector hebben gezien als bron van werkgelegenheid en niet als onderdeel van een ontwikkelingsstrategie. Het terugkeren naar importsubstituerende industrialisatie zou dit probleem kunnen oplossen, dit zou enerzijds steun betekenen voor de niet-exportsector en anderzijds een antwoord zijn op de toenemende globalisering. Dit houdt in dat er op nationaal niveau gewerkt moet worden aan de verhoging van de competitiviteit van ondernemers, zowel in de industrie als in de landbouw en de veeteelt. Er moet gestreefd worden naar betere vorming van ondernemers, meer en beter primair, secundair en

technisch onderwijs. Op Centraal-Amerikaans niveau moet er gestreefd worden naar regionale integratie: de regio moet een gemeenschappelijke markt worden die aantrekkelijk is voor investeerders.

Ongelijkheid bestrijden

De ongelijkheid waarmee Nicaragua te kampen heeft kan op verschillende niveau's worden aangepakt. Ten eerste moet er door de overheid geïnvesteerd worden in het menselijk kapitaal. In het geval van de armste landen blijken investeringen in lager en secundair onderwijs het meest op te leveren. Nicaragua investeert voornamelijk in het hoger onderwijs. Ten tweede kan het toepassen van een progressief belastingstelsel de ongelijkheid doen afnemen. Ten derde moet er een betere toegang tot krediet en land komen. De staat heeft onder invloed van de Wereldbank en de Banco Interamericano de Desarrollo veel van zijn instrumenten verloren. Deze zouden hersteld moeten worden. Ten vierde moet de hoge werkloosheid bestreden worden. Dit houdt in dat er een verschuiving in de aandacht naar primair en secundair onderwijs moet komen en dat er een effectieve gezondheidspolitiek gevoerd moet worden.

Diversificatie

Nicaragua blijft afhankelijk van de export aangaande zijn economische ontwikkeling. Het is noodzakelijk dat er een strategie van exportdiversificatie wordt ontwikkeld. Dit kan ook buiten de agrarische industrie, zoals in de lichte industrie, het toerisme, de sociale dienstverlening en bij technische training. Verder zou de regio zich meer kunnen richten naar de toenemende vraag in de ontwikkelde landen naar fair-trade en ecoproducten. Voor dit alles is een consolidatie van de democratie in Nicaragua nodig. De Asamblea Nacional, de uitvoerende en gerechtelijke macht, alsmede de meeste ministeries moeten voorzien zijn van beter opgeleid personeel, transparante procedures en moderne materiële ondersteuning. Hierbij is een regelmatige en doorzichtige informatiestroom over overheidsuitgaven onmisbaar. Verder is de bestrijding van de aanwezige corruptie noodzakelijk. En heel belangrijk hierbij is de vorming van wetten en acties om de verantwoordingsplicht en functies van openbaar bestuur vast te leggen.

Rik Kamerik

Bronnen:

- Nicaragua, 25 años después, Augusto Zamorra, 16-07-2004, Profesor de Derecho Internacional Público y Relaciones Internacionales en la Universidad Autónoma de Madrid
- Gerardo Escudero: 'Nicaragua no debería estar hablando de pobreza', Gisella Ewest, 16-08-2010, laprensa.com.ni
- Persistente van onderontwikkeling in Centraal-Amerika (casus Nicaragua): oorzaken en beleidsopties, Antenor Lodewyck, Universiteit Gent, Faculteit Economie en Bedrijfskunde, academiejaar 2004-2005

Aan het werk in de wijken rondom Matagalpa

Dertien leerlingen en vier volwassen begeleiders van ORS Lek en Linge -een school voor voortgezet onderwijs in Culemborg- verbleven in de maand juli in Matagalpa in Nicaragua. Na een intensieve voorbereiding van ruim anderhalf jaar gingen zij daar aan het werk in de wijken rondom de stad. Samen met medewerkers van de stichting Las Familias Especiales zetten zij zich in voor de ondersteuning van gehandicapte kinderen en hun families.

Roy Haze legt uit wat deze reis bij hem losmaakte. 'We hebben heel veel verschillende dingen gedaan en meegemaakt, maar wat me het meeste is bijgebleven zijn de bezoeken aan de arme wijken, de *barrios*. Hoe leg je uit wat er gaande is in deze barrios? Wat voor een onvoorstelbare wereld dat is? Zelfs de inwoners van het centrum van Matagalpa weten niet hoe het leven in deze wijken is. We hebben ook samengewerkt met leerlingen van een middelbare school daar, Colegio San Luis. Ook zij zijn nooit in deze wijken geweest. Zij schrokken net zo erg als wij. Een bezoek aan de barrios opent je ogen. Je gaat de wereld anders bezien. Hoe is het mogelijk dat de wereld deze wantoestanden toestaat? Of dat de regering van Nicaragua niets doet, of de gemeente ... Maar wij hebben zelfs meegemaakt dat ouders hun eigen kinderen in de steek laten door hen niet te laten helpen door organisaties als Las Familias Especiales.'

Laura Honders vult Roy aan: 'We hebben een bezoek gebracht aan Elgar en zijn zusje Sofia. Zij wonen in de wijk Las Marias. Elgar heeft, hard gezegd, het gezicht van een hamerhaai. Zijn ogen staan bol en heel wijd uit elkaar. Ze bewegen onafhankelijk van elkaar. Over een van zijn ogen zit een witte vlies. Hij is waarschijnlijk blind aan dat oog. Zijn onderkaak staat ver naar voren. Zover, dat hij zijn mond niet kan sluiten. Er loopt ook een constante stroom kwijl uit dat zijn hemd constant zeiknat houdt. Slierten vermicelli verraden zijn vorige maaltijd of ze vormen het bewijs van overgeven. Elgar kan niet praten en is waarschijnlijk hardhorend

of doof. Dat is niet zeker. Hij loopt op blote voeten en ook zijn broek is nat. Hij is namelijk niet zindelijk. Elgar is veertien. Er is ruimte voor hem in het programma van Las Familias. Hij zou kunnen beginnen in het basisschooltje voor speciaal onderwijs van Las Familias en als hij zich een beetje ontwikkelt, zou hij door kunnen groeien naar de school voor voortgezet onderwijs, Progreso, en zelfs daarna aan het werk kunnen in de Recicle. Maar zijn moeder wil niet. Ze kan hem en zijn zusje niet naar de ophaalplek brengen. Ze moet werken en hun oudere broer wil het niet doen. Hij heeft geen zin om elke dag de honderd benodigde meters te overbruggen.'

Birgit Grandia reageert fel: 'Ongelooflijk dat een moeder en broer zo'n kind in de steek laten! En wat denk je van het verhaal over Mercedes? Zij is bijna blind, heeft nauwelijks controle over haar spieren en is gekluisterd aan haar rolstoel. Zij is de jongste van zeven kinderen en haar oude moeder, met de uitstraling van een grootmoeder, werd direct toen duidelijk werd dat het kind zwaar gehandicapt was door haar man in de steek gelaten. Of Genera, een van de medewerkers van Las Familias Especiales. Op haar 31ste raakte ze door een ziekte beide benen kwijt. Haar man verliet haar direct na de operatie. Haar én hun vier kinderen ...'

'Gelukkig gaat het heel vaak goed', vertelt Amber Krijnsen tenslotte. 'Neem Cindy. Ze kon niet lopen en ging naar het speciale schooltje. Na een jaar fysiotherapie heeft ze haar rolstoel terug kunnen geven en ze gaat inmiddels naar een gewone school.'

'Tja, hoe verklaar je dit allemaal?' besluit Roy. En moeten wij wel helpen als niemand anders het lijkt te willen? Het kan toch niet zo zijn dat deze kinderen door de wereld aan hun lot worden overgelaten? Wij leggen er ons in ieder geval niet bij neer. Wij hebben geleerd dat het werk van Las Familias heel belangrijk is. Wij blijven helpen! Wij gaan door met geld inzamelen en over twee jaar gaat onze school weer naar Nicaragua!'

Ben Boon

Zwoegactie door onstuimige wind echte Zwoegactie!

Het sportieve deel van de actie Zwoegen voor Las Familias Especiales zit erop. Iedere zwoeger heeft een prestatie van formaat geleverd. Dennis Bosch en Martin Kamperman legden ongetraind op gewone fietsen 105 kilometer af. Peter Lammerding liet 125 kilometer Lek en Lingedijk onder zijn brede mtb-banden doorzoeken. Richard Verstraelen deed daar dertig kilometer bovenop met misschien nog wel bredere banden. Cees Taal bood 225 kilometer lang zijn diensten aan. Wim van de Leij en Ben Boon mochten na 310 kilometer genieten van een geweldige ontvangst, georganiseerd door ouders en leerlingen van de Nicaraguabrigade van ORS Lek en Linge. Het onbestendige weer leek ons onderweg parten te gaan spelen. De zwoegers vertrokken om 05.00 uur onder een wolkenloze hemel. Al snel begon de wind vanuit het zuidwesten aan te trekken en bereikte naar gelang de dag vorderde vermoeiende snelheden. Ben en Wim legden de laatste veertig kilometer bovendien af in een koude regen.

'Het was voor elke deelnemer een prestatie van formaat', vertelt Ben Boon. 'Elke zwoeger heeft zijn grenzen verlegd. Indrukwekkend! Het viel zeker niet mee. Het was echt zwoegen. Ook voor de mensen die onze actie ondersteunden, zoals de medewerkers van restaurant de Ontmoeting, en de ouders en leerlingen die de ontvangst hadden georganiseerd.' Wim van der Leij vult aan: 'Onderweg konden we bij restaurant de Ontmoeting in Culemborg terecht voor de ravitaillering. De soep van de Ontmoeting zouden ze in de Tour de France moeten gebruiken: beter dan EPO!'

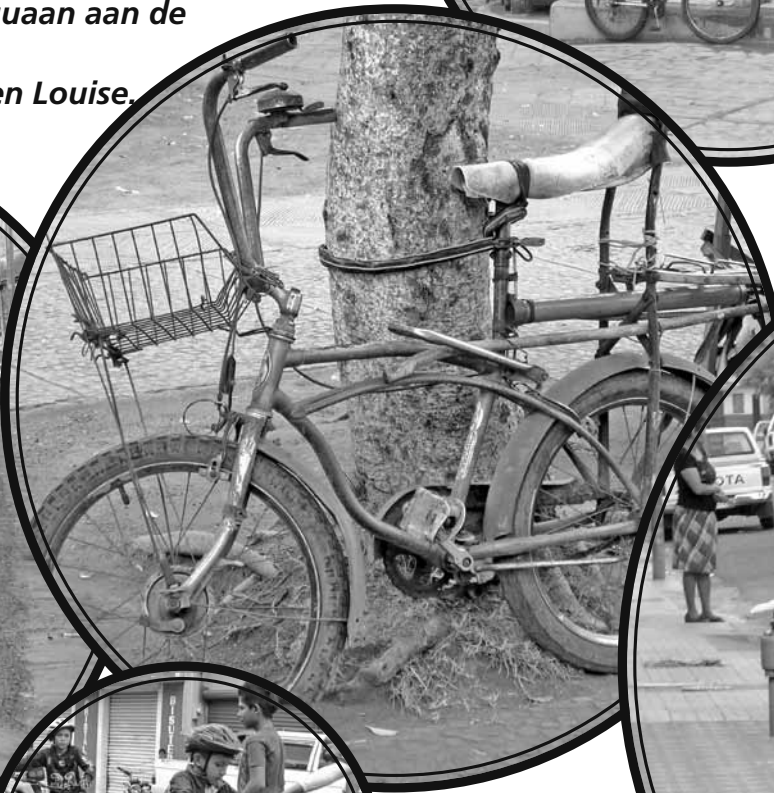
'De Zwoegactie is opgezet om geld in te zamelen voor het project Las Familias Especiales in Nicaragua. Deze week wordt duidelijk of we ook op financieel gebied succesvol zijn geweest', legt Martin Kamperman -docent en begeleider van de vijfde Nicaraguabrigade uit. 'We hoopten 2500 euro op te halen om als cadeau mee te nemen naar Nicaragua. Er is veel geld toegezegd, maar dat moeten we nu nog wel op gaan halen. Het ziet er wel naar uit dat we in de buurt van dit bedrag gaan komen.'

Aan de actie was ook een wedstrijd verbonden. 'Mensen konden raden hoe lang we erover zouden doen en hoe ver we uiteindelijk zouden fietsen. Veel ondernemers uit de regio hebben prijzen beschikbaar gesteld. De uiteindelijke fietstijd bedroeg elf uur en 35 minuten.'

Al met al kijken de zwoegers zeer tevreden terug op de actie. Na deze prestatie restte nog maar een wens: slapen!

Fietsen in Matagalpa

Fietsen is nooit de favoriete bezigheid geweest van de Nicaraguanen. Niet om zich te verplaatsen -dat doen ze over het algemeen te voet, met de bus of in een auto of pick up- en niet als sport, ze geven de voorkeur aan honkbal of voetbal. Maar de laatste tijd lijkt daar verandering in te komen en als je goed oplet blijkt Matagalpa ineens te krioelen van de fietsen. Wie weet doet er nog eens een Nicaraguaan aan de Vuelta mee of aan de Tour. Een fotoimpressie van Toon en Louise.

foto's: Louise Donjacour (2 eerste) en Toon Oomen

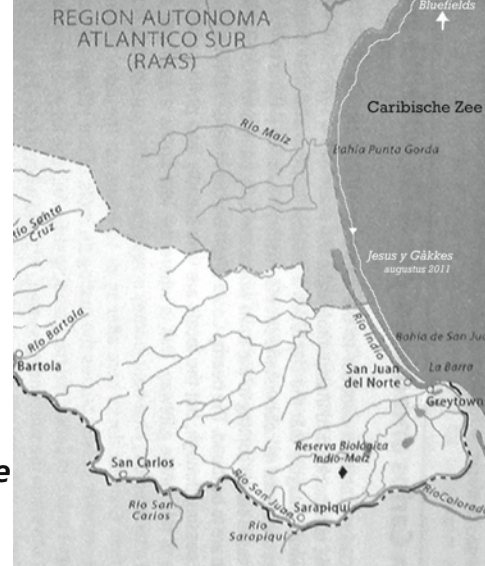
3^e kwartaal 2011 • nr 103

¿CÓMO
NO?

Wat weten we eigenlijk van de Río San Juan van Nicaragua? [1] Van Bluefields naar San Juan de Nicaragua

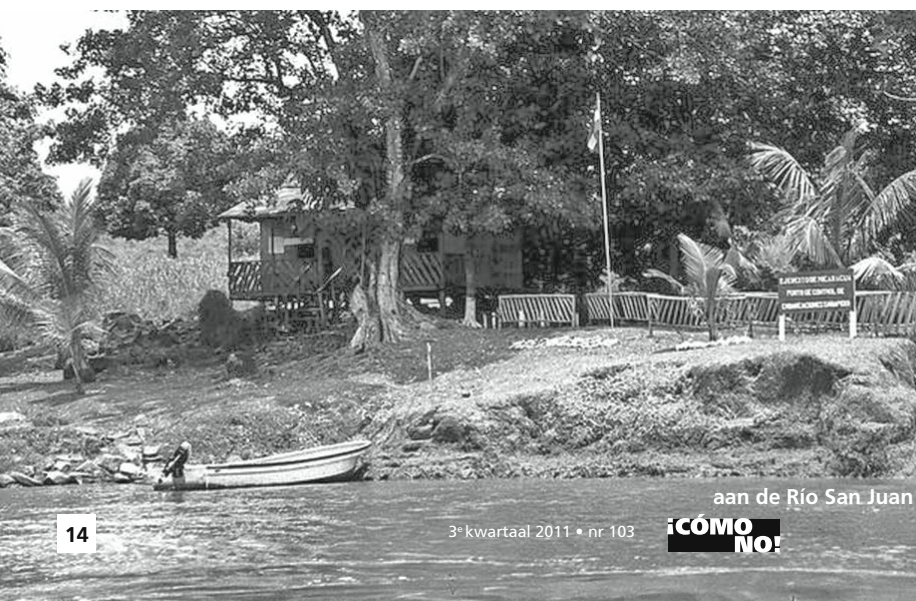
Na Grote en Kleine Maíz (Big Corn, Little Corn) was ik nog een week blijven plakken in Bluefields. Om meerdere redenen. Om het rommelige, lawaaiige Caribischvrolijke stadje zelf. Geen plek om de dag feest, lekker eten, drinken, over het algemeen arm maar uitbundig volk zonder kapsones. Niet dat ik verder niks deed. Je hebt reizigers die alles voorbereiden. Licht me niet, het moet ook leuk (lees spannend) blijven. Anderen lezen zich, zoals dat heet, in. En weer anderen doen zo maar wat.

Zo maar wat doe ik alleen op bekend terrein. De route van Bluefields naar Río San Juan de Nicaragua (San Juan del Norte), in het uiterste zuidoosten van Nica -mijn nieuwe reisdoel- is geen bekend terrein en zeker geen gebied om zo maar wat te gaan doen. Het risico is dan groot dat je nog wel eens ooit gevonden wordt. Als geraamte. Het is voor niemand bekend terrein, eigenlijk, behalve misschien een beetje voor een enkele inboorling, slangenvanger of bioloog. Maar dan nog blijft het een gebied om behoedzaam je weg te kiezen. Daar kwam ik al lezend en informierend in Bluefields, snel achter. En uitgebreider via een bioloog. Maar dat later. Afgezien van dat alles is het hemelsbreed zo'n 120 kilometer van B. naar S. J.. Door jungle en gedoofde vulkanen (!), die echt niet *hemelsbreed* door te raggen zijn, komt dat neer op pakweg een maand ploeteren en hakken. Plus de prijs van een machete (hakmes), kompas, proviand, gasbrandertje, waterfilter, hangmat, muskietennet, en wat al niet. Nee, geen EHBO-setje (altijd bij me) of zakmes. Ik behoor tot de orde van de Opinel-dragers; zakmes in diverse maten verkrijgbaar met houten heft, inklapbaar, kan overal tegen behalve tegen water (het roest, haha!). Nee, ik krijg geen provisie, het is gewoon een supermes voor lichtgewicht-reizigers. Leermoment! Terug naar: hoe kom je van Bluefields naar San Juan? Met veel geduld en nog veel meer water. Precies, varend. Maar dat bleek eerder gezegd dan gedaan. Er is een ferry beloofd aan San Juan. Maar doen is een ander ding. Er is zelfs een landingsstrip beloofd aan San Juan. Er wordt wat afbeloofd in de Grote Boze Wereld. Dus? Ook een van de redenen waarom ik een week in Bluefields bleef. Niets móest; helemaal niet erg. Maar in die week liep ik alle kajuitdeurtjes plat van elk vissersbootje. Ook, dus. En toen de vissers bijna op waren, trof ik, hoera, hoezee, naar zee, een visser die tegen een redelijke vergoeding bereid was om die kant op te tuffen. Ik vond hem in El Flotante en werd getipt door barvrouw Silva: 'Hij is ook schipper, een heel betrouwbare'. Schipper-rastaman Jesús Cardenal (trotse neef van de dichter!) zat wat zorgelijk in zijn bierglas te staren. We waren het snel eens. El Flotante staat op een eigen pier en lijkt inderdaad -bijna- te drijven. Het uitzicht over de baai is grandioos (ik bedoel maar; als je toch 'ns in de buurt bent ...).

Dansend op een tamelijk rustige zee en op reggae-muziek swingden we twee dagen later om vijf uur in het donker, richting San Juan. We spraken over zijn oom de dichter, over de zee, over Nicaragua en Nederland terwijl de zon op kwam. Jesús waarschuwde mij voorzichtig te zijn in San Juan. 'Sinds de *white lobster* aan de Miskitokust zijn intrede heeft gedaan, Gàkkes, is zeker dát stadje snel aan het veranderen. Het ligt precies op het punt waar zeestromingen samenkomen, dus wordt er heel wat opgevisst of gevonden in de krekens en op de strandjes. De balen cocaïne, die overboord gegooid worden door achtervolgde koeriers, zijn een vermogen waard, zeker voor arme mensen. En cocaïne heet weliswaar een drug, maar ik zou het eerder een slopende en zeer besmettelijke ziekte willen noemen, die mensen, families, vriendschappen kapot maakt.' Aldus de neef van de dichter. In elk geval was hij een filosoof. Zijn alle vissers filosofen? Door de confrontatie met natuur, stilte, het wiegen van de zee, dus met zichzelf? Er liggen heel wat zandbanken voor de Miskitokust, maar Jesús wist ze handig te omzeilen, eh, omtuffen. Geen aanvaringen, we kwamen maar één tegenligger tegen: een flinke vrachtboot wat verder uit de kust. Wij zwaaiden, hij toeterde (of hoe dat heet van een schip). Geen averij ook, het bootje was goed onderhouden. We gingen een keer voor anker voor een picknick en plasten in zee. Het waterpeil steeg niet merkbaar. Af en toe zongen we Spaanse liedjes die we allebei kenden samen, en verder om de beurt of als ons iets te binnen schoot. *Daar was laatst een meisje loos, die wou gaan varen ... en Hoepèrdepoep zat op de stoep*, en meer van dat alles. Hoepèrdepoep vond Jesús prachtig, vooral toen ik het vertaalde. Hij wilde het per se leren, zodat hij het later op zee héél hard zou kunnen zingen. Om mij een plezier te doen en heel Nederland. Nou ja, tijd genoeg, en hij had een goed muzikaal gehoor (in gedachten hoor ik hem, al weer ver van hem en de zee, bezig 'Oepèrdepoepe sat oppe te stoepe ...'). Mooi, herinneringen. Glimlachjes.

Tegen de avond namen we hartelijk afscheid aan de aanlegpier van San Juan. 'Hartelijk dank voor het geld, Gàkkes. Mijn oudste dochter kan nu naar de UCA (Universiteit Centro Americana). Ik hou je per e-mail op de hoogte van haar vorderingen.'

aan de Río San Juan

Río San Juan

San Juan del Norte

De vorige dag had ik de *redelijke vergoeding* in overleg met Jesús omgebouwd in een, naar Nederlandse begrippen, kleine maandelijkse overschrijving op haar speciaal geopende Banprobank-studierekening. Millenniumdoelen zijn er niet voor niks. Er moet gescoord worden (N.B. ik geef niks om voetbal en ik ben bang van drugs).

San Juan de Nicaragua/del Norte

Vanaf de pier zwaaide ik Jesús uit. Onder en voor mijn neus veel, veel water met zijn snel kleiner wordend tuftufbootje. Achter me? Ik zag geen schurken, boeven of moordenaars, maar enkele vissers en botenbouwers rondscharrelen in en nabij de modderige haven. Bluefieldsachtig. Maar er was iets, of beter iemand, die nadrukkelijk haar best deed op te vallen. Aan het einde van de pier stond een klein, bruingebrand, schattig meisje op z'n latino's te 'pst, pst'-ten en me met een vingertje naar zich toe te wenken. Geen Kalashnikov achter haar rug. Ik knikte even, wát? op z'n latino's. Een helder kinderstemmetje vroeg me of ik iets wilde eten, of waar ik ging slapen en dat zij dat allemaal voor me kon regelen. Dat is nog 'ns een jonge ondernemer, dacht ik, glimlachte om haar kordate optreden en knikte. Ze knikte terug, keerde zich om, terwijl het vingertje, over haar smalle schouder, bleef wenken. Het moet geleken hebben alsof ik werd meegetrokken aan een spinragdraadje. Op het eerste gezicht is San Juan een modderig dorp met hutten op palen, het einde van de wereld. Of het begin. Want een stukje verder landinwaarts, parallel aan de rivier, ligt een weg die wat weg heeft van een mini-*avenida* met in het midden een betonnen bloembak (zonder bloemen), aan weerszijde een betegeld voetpad met wit geschilderde banken, die uitkijken op, voor verweerde westerse ogen, vakantiebungalows met voortuintjes, (zie foto). Keurig. Zandvoort zou er blij mee zijn.

Het driftigdribbelende meisje maakte een stopteken en stapte een van de huisjes binnen. Ik hoorde haar gedempte stem en een alt die antwoordde. Aha, naast de deur hing een met de hand geschilderd bordje, *Pensión Mercedes*. Een stevige, fraaie Mercedes, moeder van het dribbelmeisje Carmen en van oorsprong uit Limón, Costa Rica, vertelde ze alvast, terwijl ze me vooring naar een aangebouwde achterkamer. Het was duidelijk van wie Carmen had leren lopen. Die dribbelde zeer trotstevreden achter ons aan. '*¿Muy bonita, no?*' Een elegant handje zwierde door de *habitación*, haar lonkende gezichtje (latino's lonken van nature) koekeloerde glimlachend en vroeg om bevestiging.

Kreeg ze meteen, want het was een licht kamertje door vrouwenhanden opgesmukt en heel wat frisser dan ik de laatste maanden gewend was. Ik noemde het een wonder van de natuur en spreidde daarbij een hand uit naar hen beide. Geproest, gegiechel. Mercedes wuifde ons mijn vrolijke kamer uit. Carmen kreeg de opdracht mij de rivier te laten zien, terwijl zij ging koken. Want ik moest wel honger hebben, na zoveel reizen. Ik zei, terecht, dat ik rammelde.

We moeten eerst haar mooie rivier maar eens goed bekijken. 'Ze is van caramelwater, zie je wel?' Nee, dit is niet de Río San Juan, maar de Río Indio. San Juan ligt aan haar westoever. Haar stad heet wel zo, maar de rivier San Juan ligt daar, in het zuiden, bij Greytown. Ooit was dát San Juan, maar nu allang niet meer. Deze rivier, háár rivier, is 200 meter breed en inderdaad overweldigend.

Cicades. Vogelgeluiden, sommige met bijna menselijke geluiden, andere krijsend als apen. Carmen luistert: 'dit geluid? Dat zijn apen'. Tss, dat ik het verschil niet hoor ... ! Ik krijg ter plaatse, aan de rand van de rivier, les in luisteren. Met toets. Nee, dat is een vogel. Goed, dát is een aap. Voortdurend gekwaak van kikkers. Een mini-Amazone.

Terug in pensión Mercedes. De glimlachjes komen af en aan (van beide vrouwen), als we gedrieën aan een voortreffelijke maaltijd zitten. Lobster, rijst, salade uit eigen tuin met koel bier (Carmen drinkt zeer waterverdund tevreden zuchtend mee!) en prima koffie. Intussen willen de twee alles weten over mij, waarom ik hier ben, over Bluefields ... en zo verder, als een kring in het water dijen hun vragen uit, tot we aan de grote wereldvragen toe zijn. Ik heb het maar weer eens getroffen en dat zeg ik. Carmen Eigenwijs bekt koeltjes *vinnik ook* maar giechelt daarna, mam Mercedes is van hetzelfde soort en ik grijns maar wat en klop op mijn bolle maag.

'Ik zal je mijn stad laten zien', beslist Carmen de volgende ochtend na een stevig, eenvoudig ontbijt van rijst met bonen en een vleugje kip. Mercedes heeft werk te doen, zoals het opmaken van mijn bed, het poetsen van mijn kamer (dat volgens mij absoluut onnodig is) en ze biedt zelfs aan mijn spullen te wassen. Goed idee, want dan worden ze weer eens goed gewassen, maar daar wil ik extra voor betalen.

Over een van de voetpaden naar Carmen's school; '*¿mi escuela!*', trots, alsof het houten gebouwtje echt van haar is. Ze noemt namen van kinderen die op haar school zitten. De winkel naast het sportveld van de school heeft veel spullen, meest vissersgerei, netten, gereedschap tot zelfs flinke rubberboten, *botes de goma*. Carmen is een kleine encyclopedie van haar omgeving. 'In mijn stad wonen meer dan duizend mensen.' Ze probeert te bevatten hoeveel duizend mensen zijn. 'Veel mensen', knikt ze tegen zichzelf. We lopen nu over vrij brede betonnen wegen, afgewisseld door stukken zand.

'Er zijn geen auto's!' zeg ik opeens, verrast.

'De winkel heeft een auto, een vrachtauto. En, en ...', veel verder komt ze niet.

'Er komen natuurlijk wel auto's', besluit ze dan. 'Met toeristen en zo.'

San Juan is met ruime voorsprong (voor zover het zo mag heten) het armste stadje van Nicaragua, verwaarloosd, vergeten, het minst bezocht door toeristen. Of dat laatste een nadeel is weet ik niet. Hoewel ecotoerisme hier goed te organiseren zou zijn. De omgeving is schitterend, puur en onbedorven. Nog. Geen auto's, geen vliegveld, geen ferry, geen afval in de bermen. In de rivieren wemelt het van de vissen. Men kon er al, en kan er nog, georganiseerd vissen en harpoeneren in Fish Creek (arme vissen): vier personen, tachtig dollar voor vier uren. Maar de nieuwe generatie gidsen (vaak vaders en zonen) >>

adverteert met jungletrips in het mysterieuze Indio-Maíz-district, uitgestrekte maagdelijke regenwouden langs de Río Indio en ten westen ervan (zie kaart) en exotische stranden in de lagunes, bijvoorbeeld Laguna Azul/Blue Lagoon. Dat laatste kan bijvoorbeeld samen met een excursie naar Greytown, dat ik sowieso wil zien, maar dan zonder strandbezoek. Zand hebben ze overal.

Al wandelend word ik vaak aangesproken door mannen die me willen gidsen. Er zijn meerdere kantoortjes ingericht, beplakt met eenvoudige aanbevelingen en tarieven.

Laguna Silica y Laguna La Barca, four people \$130,-, six hours. Of naar de Río Indio, through Laguna Manatee to the Rama community at Makenge. Next day via Piedra Basílica to El Cocal-beach, two-days trip \$ 280,-, one very long day \$150,-.

Ongetwijfeld schitterende tochten, maar zulke prijzen laat mijn budget niet toe. Het zal bij Greytown blijven. Historisch van groot belang geweest. Geweest.

Jesús' waarschuwing zal niet onterecht zijn, maar van de cocaïnehandel merkte ik niets. Waarschijnlijk was er niets te vangen op dat moment en hoefde er dus ook niet om gevochten te worden. Nu in elk geval blijkt San Juan een rustig stadje met hartelijke mensen van allerlei herkomst, die heel sociaal met elkaar weten om te gaan. Mijn kleine gids is er wel het schoolvoorbeeld van. Ze blijkt iedereen te kennen en iedereen kent haar (hoewel niet altijd bij naam? 'Eej, cariña, angelita ...'). We maken praatjes met Miskitos en Afro-Caribians uit Bluefields, met mensen uit Limón die regelmatig bij Mercedes op bezoek gaan en omgekeerd, en zelfs met een Rama-familie van de Bluefieldsbaai. Ze vissen, bouwen schepen, hebben -naar eigen zeggen- eigenlijk bijna geen geld nodig, want ze hebben eten en drinken genoeg. Hoewel, een biertje gaat er goed in en dat is niet gratis. En misschien wordt het toch tijd voor een betere (drink) watervoorziening (iedereen vult containers en emmers en doucht snel als er water is) en een lichtnet dat het altijd doet. Het is er 's avonds en 's nachts echt stikdonker zonder straatverlichting en de rond grote steden altijd aanwezige strooiverlichting. Schemering is er niet. Patsboem, ineens is het donker in landen in de buurt van de evenaar. De inwoners van San Juan behelpen zich dan met *spotty electricity*: zaklampen. Ook hier zal de welvaart wel oprukken. De introductie van white lobster trok al de eerste littekens; er staan een paar vreselijke bungalows met ronkende generatoren. Altijd licht, geluid, stank en afval, kortom: welvaart.

Wandel, wandel ... Cabinas Urbinx! Zowaar een zeer verzorgd laantje met vier houten huisjes er omheen, *cabañas*. Carmen loert naar me en grijnst wat besmuikt. Ze geniet duidelijk van het feit dat ze me heeft binnengelokt in Pensión Mercedes. *Private bath, concrete floor, mosquitonet*.

Carmen leest mee. 'In je mooie kamer is ook een muskietennet. En wij hebben geen bad, maar wel een heel mooie douchecabine. En zo'n kleine cabaña kost zeven dollars. Je mooie kamer maar vijf.'

Ik aai haar over haar eigenwijze bolletje. 'Ik ben heel blij dat ik bij jou en je moeder mag logeren.'

Carmen glimt.

Hotel Paraíso Virgen, ziet er slonzig uit van buiten, maar we mogen even binnen kijken en de kamers (beneden) zijn heel ruim, met houten lambrisering, schone lakens en muskietennet. En 24 uur water. En een generator voor het geval dat

...

'Heel vroeger heette het Lost Paradise', zegt encyclopedie Carmen en ze haalt haar neus op, 'toen was het vies, maar nu is het heel netjes. Andere eigenaar.' Ze knikt goedkeurend, kijkt op haar Mickey Mousehorloge, 'ay, we moeten snel naar huis. Mamy is klaar met het eten. *Hmm, tengo hambre.*' 'Yo también.'

Onderweg zegt ze nog dat ze graag meer toeristen wil in haar San Juan, niet voor het geld, maar om te leren over de grote wereld, over andere landen, andere mensen. Het avondeten is kip met rijst en groenten. En bier. En koffie. Hmmm!

De volgende ochtend onder het ontbijt (rijst, enzovoort) meld ik dat ik naar Greytown wil. Moeder en dochter kijken elkaar en zeggen tegelijkertijd 'wij zijn je gidsen'.

Mercedes: 'Wij zijn er al vaak geweest. Het is er triest en doods en toch heel prachtig. Verval en ontbinding kan ook heel mooi zijn.'

Carmen: 'Het is niet ver en we kunnen met mamy's boot. Raden hoe hij heet.' 'Carmen', zeg ik meteen.

Ze kijkt Mercedes aan. 'Ik heb het niet verteld, hoor.'

'Ik wist niet eens dat jullie een boot hebben', ik knik naar Mercedes, 'je moeder is gewoon heel blij met je.'

'En met mijn boot', reageert Mercedes, hoofd een beetje scheef, gemaakt verwaand trekje.

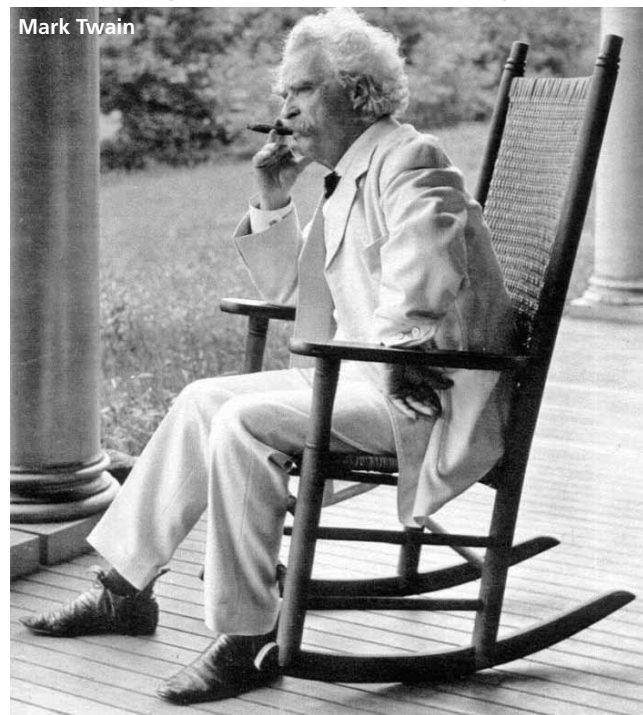
Ze vist ermee op de Río Indio. 'Als ik veel vang, ruil ik vis voor groente of fruit. Of voor wat ik nodig heb. Bijna alle mensen hier ruilen van alles onderling. Of ze geven het weg. Er komt zelden geld aan te pas.'

Het bootje ligt in de modderige haven, tegen een kleine steiger. Ik laat me in het bootje zakken en til Carmen binnenboord. Mercedes gooit het touw los en springt zelf aan boord. Peddelend, want er is geen motor, zakken we af, richting open zee, de route waarlangs ik met Jesús gekomen ben. In de hoek van een lagune, met uitzicht over zee, ligt een verrotte houten pier en een gescheurde Nica-vlag. Het is alles wat er over is van de haven van het oorspronkelijke San Juan, ooit een historisch grensstadje met Costa Rica en dat sinds 1847 naar de Britse gouverneur van Jamaica, Greytown, heette. Een stadje waarmee het goed ging, want het was al heel lang overstapplaats van zee naar de Río San Juan en achterliggende gebieden. Het lag er al voor het San Juan heette, maar daarover later meer. In 1850 kwam de VS-marine met veel bombarie aantoeieren, want het was hún doorgang van oost- naar west-USA!

Ik: 'Hè, maar wie gaat er nou zo'n end om? De Verenigde Staten van Noord-Amerika liggen helemaal dáár!' Ik zwaai wat in noordelijke richting. Ik roei met twee encyclopedieën mee. 'Omdat het in die tijd de kortste én veiligste route was', zucht Carmen. 'De zogenaamde *roodhuiden* verdedigden hun grondgebieden heftig, dat weet je toch wel ...' 'De directe treinverbinding door VS-land kwam later', vult Mercedes aan.

De Britten sloten maar wijselijk een verdrag, waarbij de twee landen de Río San Juan zouden uitbaggeren tot een kanaal naar de westkust van Nicaragua (via de westelijke meren) en samen zouden bazen over die doorgang. En er dus dik aan verdienen. Er ligt nog een totaal verroeste baggermolen langs de kant.

Maar in 1854 schoot een VS-oorlogsschip het stadje aan flarden. Er woonden toen naar schatting 800 mensen. De aanleiding tot deze terreurdaad was een incident(je). Zoals meestal. De boot van een Amerikaanse afgevaardigde, Mister Boland, kreeg een aanvaring met het bootje van een Nicaraguaanse inwoner-indiaan, waarbij het bootje van de indiaan zonk. De plaatselijke bevolking eiste dat Boland gearresteerd zou worden en berecht. Mr. Boland weigerde, er ontstond een knokpartij,

Mark Twain

Edén Pastora ten tijde van de revolutie

Edén Pastora bij de contra's

waarbij de geachte afgevaardigde een klap met een bierfles kreeg. Een knol van een bult, verder geen blijvend letsel. De VS-regering stond meteen op haar achterste poten en eiste als schadevergoeding van de Nicaraguaanse regering de somma van 24.000 peso's.

'Een dure bult!' valt Carmen uit. 'Kreeg ik dat maar voor mijn bulten.'

'Maar ja, señor Boland vertegenwoordigde de VS.' Mercedes bindt het touw van het bootje aan een steigerpaal die er nog min of meer betrouwbaar uitziet. We klauteren overboord en baggeren door de modder naar de kant, waarbij ik Carmen in m'n nek zet. Ze krijst van plezier. Heeft Mercedes blijkbaar nooit gedaan. En een vader heeft ze nooit gehad, of een grote neef, nicht, oom, opa? De steiger zou onder onze voeten uit elkaar gevallen zijn.

Intussen gaat de geschiedenisles door. Over het lot van de indiaan werd met geen woord gerept. De peso's moesten binnen 24 uur betaald worden. De Nica's waren opperst verbaasd, gekrenkt en weigerden, en 210 granaten zaaiden 24 uur later dood en verderf over Greytown. De stad vloog niet in brand, wat eigenlijk de (bij)bedoeling was van het bombardement. Dus daar zorgden diezelfde middag Amerikaanse troepen voor, die de houten huizen huis voor huis in brand staken.

Twaalf jaar later deed Mark Twain, dé Mark Twain, Greytown aan. Hij was op reis van San Francisco naar New York via, nog steeds, de kortste weg. Twain roemde de 200 fraaie huizen, en de mooi gelegen beschikbare bouwplaatsen, de vele radarboten aan de kust en de vriendelijke, gemixte bevolking: Nicaraguanen, Spanjaarden, Amerikanen, Duitsers (vermoedelijk ook Hollanders en Belgen, want die waren ook betrokken bij de kanaalplannen), Engelsen en Jamaicanen. Hij vermeldde ook dat door de doorvoerhandel elk tweede huis een logement was. Prima stadje, dus. Tot in 1982 (!) Edén Pastora met zijn contra's Greytown innam, wat voor de sandinistische regering aanleiding was het stadje maar weer eens te bombarderen. De contra's trokken zich terug en Greytown werd na 128 jaar opnieuw platgebrand. De jungle nam Greytown over en een tijdlang was er ook geen San Juan. Tot het in 1990 opnieuw werd gesticht aan de westelijke oever van de Rio Indio als San Juan del Norte. Ironisch genoeg was het Edén Pastora die in 2004 de jungle gedeeltelijk liet weghakken om zijn vliegtuig te laten landen, want hij wilde een centrum voor haaien-sportvisserij (arme haaien) opzetten in San Juan del Norte. Aha, dus toch een landingsbaan! Ik heb 'm gezien. Er zal heel wat aan moeten gebeuren voor er een vliegtuig kan

landen, maar wie weet? Ten noorden van de verloederde landingsstrip liggen de overwoekerde stoffelijke resten van Greytown en vandaar loopt een modderig pad naar een indrukwekkende begraafplaats, die tot nationaal monument is verklaard. Daar liggen de stoffelijke resten van de bewoners: katholieken, vrijmetselaars, anglicanen. Indrukwekkend zoals alle begraafplaatsen, waar ook ter wereld. Maar armzalig als nationaal monument; het regenwoud kruipt en sluipt ongehinderd door de begraafplaats en wurgt de oude grafstenen. De doden worden hier opnieuw begraven, met zerk en al.

Het is ondanks dat alles een vrolijke, opmerkelijke dag. Een dag met een sterretje, zoals een van mijn tantes placht te zeggen. Terug in het nieuwe San Juan valt mijn oog, niet toevallig, op een lijst met tarieven, aan de haven. Een boot naar El Castillo, de Río San Juan op, kost tien dollar.

Ik moest verder, want Nicaragua is groot, heel groot. Ik neem nooit dramatisch afscheid, dat doe je pas als je doodgaat. Niet dat ik lompweg wegloop, maar een zwaai, een aai, een hand, een kus ... en tot ziens. Toen ik de vierde ochtend met mijn rugzakje in de huiskamer verscheen, hoefde ik verder niets uit te leggen. Tragische zuchten van Carmen. Merkwaardig; ik leed er zowaar zelf onder. Begrijpende knikjes van Mercedes. Die kraste wat aan mijn hart. Het werd een nogal stil ontbijt. Met goede wensen en nog meer zuchten van Carmen. En nog een kop koffie. Het wat onhandig afrekenen. En een lunchpakket, en als ik dat wilde betalen, was dat een belediging. Basta.

De boot lag er al.

Op de pier nam Carmen me, met het vingertje waarmee ze lang, lang geleden begon, even apart.

'Ze is mooi, *mi mamy*, no?'

Dat kon ik alleen maar bevestigen. 'Heel mooi. Ze lijkt op jou. ¿Y?'

Of ik getrouwd was. 'Nee.'

Dan kon ik dus best met haar moeder trouwen.

Hm, tja, dat zou kunnen. Hm, nou, daar zou ik ernstig over nadenken.

Echt doen, hè?

Beslist.

Mercedes gaf me een hand en daarna een heftige kus, en zei dat ze wist dat ik terug zou komen. Carmen stond heftig te knikkebollen. Onbeholpen bromde ik wat terug van wie weet en ik krijg niet alle dagen huwelijksaanzoeken, tilde Carmen van de planken, gaf haar een klapzoen en stapte met een paar flinke passen de loopplank van de boot op. De voltallige bemanning (drie latino's in diverse tinten) plus alle medepassagiers (een tanige vrouw met een varkentje en twee kippen) stemden luidkeels in met dit passende afscheid (toch nog!). We voeren weg en zwaaiden, het varkentje met zijn krulstaart (die ze hier wél mogen houden). Carmen smeeft met kushandjes. Mercedes keek en glimlachte. Ik neuriede Janis Joplin's *Oh, lord, just give me a Mercedes ...*.

... Benz slikte ik in.

You'll never get the blues in Bluefields

But I'm in El Castillo now (26 augustus 2011)

Waarover meer

de volgende keer.

Kushandjes van **Gàkkes**.

Noot van de redactie: op de foto in het vorige nummer met als ondertitel 'Ebenezer Baptist Church, met schooltje en begraafplaats', staat niet deze kerk en net zo min het schooltje en de begraafplaats.

Wél te zien is natuurlijk Derek's cabaña. Foutje van de redactie.

De Stedenband is steeds meer actief op het terrein van sociale media. Tot voor kort was dat alleen op Hyves en Twitter maar omdat Hyves alleen Nederlands is, wordt er geswitcht naar het internationale Facebook. Als je een account hebt op Facebook, zoek dan de Stedenband Tilburg-Matagalpa op en klik op de button 'vind ik leuk'. Of volg de Stedenband op Twitter: <http://twitter.com/mimatagalpa> Zo creëren we weer wat meer aandacht voor onze zusterstad!

Nicaragua op (tv) internet!

Nicaragua is de afgelopen jaren vaak verschenen op de Nederlandse televisie. *Metropolis* heeft onder meer een uitzending aan travestie in Nicaragua gewijd, de crew van *Wie is de Mol?* mocht ginds hun spel spelen en het programma *Brieven uit Nicaragua* mag natuurlijk niet ontbreken. Ook zijn er minder bekende documentaires op tv geweest met indrukwekkende verhalen. Bovenstaande programma's worden momenteel niet uitgezonden. Maar, gelukkig is de afgelopen jaren het internet razendsnel ontwikkeld en is al het bovenstaande online te bekijken! Een korte bespreking:

- *Karla's komst* (Holland Doc) - Sujeylin Aguilar is 19 jaar en woont met haar baby op straat in Managua. Te bekijken op: www.hollanddoc.nl
- *Wie is de Mol?* - Een spannend spel met zoektocht naar de mol. Het seizoen 2011 speelt zich vanaf aflevering vijf af in Nicaragua. Te bekijken op: www.uitzendinggemist.nl
- *Brieven uit Nicaragua* - Een programma voor de jeugd waarin interessante vragen over Nicaragua worden behandeld door Stef Biemans. Te bekijken op: <http://weblogs.vpro.nl/brievenuitnicaragua/>
- *Metropolis* - Een programma met reportages over diverse landen met uiteenlopende culturen. Er zijn delen van uitzendingen gewijd aan travestie in Nicaragua en aan het bordeel van Chico in Masaya. Te bekijken op: www.metropolistv.nl
- *LLiNK Warzone* - is een documentaireserie. Het leven van jongeren in conflictgebieden wordt in beeld gebracht. In de aflevering Warzone Nicaragua bezoekt Jamy Goewie (oprichtster van de stichting Child@venture) kinderen met een handicap in Nicaragua. Te bekijken op: <http://link.nl/warzone/>

Nicaragua 2.0

Nicaragua 2.0 is een jongerenprotest tegen de regering Ortega. Volgens deze jongeren heeft de regering loze beloften gedaan betreffende werkverschaffing. Via deze protestactie willen zij hun krachten bundelen en ervoor zorgen dat de inwoners van Nicaragua het eerste en het laatste woord hebben in het land. Nicaragua 2.0 kent een aantal principes: kansen voor iedereen, een betere politieke vertegenwoordiging, het stoppen van straffeloosheid, gewelddoos verzet als een factor voor verandering en individuele integriteit. Voor meer informatie: <http://www.facebook.com/NICARAGUA2.0>

#140nica

#140nica, een nieuw fenomeen in Nicaragua. Mensen geven elkaar online 'twitterles'. Op Twitter wordt gebruik gemaakt van hashtags (#). Deze hashtag wordt voor een woord of zin geplaatst om aan te duiden dat het bericht over een bepaald onderwerp gaat. Een aantal Nicaraguanen hebben #140nica in het leven geroepen. Een hashtag plus onderwerp met tips voor het gebruik van Twitter in het bedrijfsleven van Nicaragua. Als je op Twitter zoekt op #140nica, zie je een soort van chats ontstaan van Nicaraguanen die vragen beantwoorden en elkaar tips geven.

Wendy Sprangers

Find us on
Facebook

De Stedenband op Facebook

Na een inspirerende workshop sociale media in juli is de Facebook-pagina van de Stedenband Tilburg-Matagalpa een feit. En maar goed ook. Als eenendertig jarige zijn sociale media niet meer weg te denken uit mijn drukke leven. Vooral Facebook zorgt ervoor dat foto's gemakkelijk worden gedeeld, afspraken in een mum van tijd vaststaan en dat alle zin en onzin met elkaar besproken wordt. En ik moet eerlijk toegeven, het is echt leuk. Je komt gemakkelijker in contact met vrienden van vroeger, maar ontmoet ook nieuwe mensen virtueel. Heb je een avondje niets te doen, dan klets je urenlang met een vriend op de chat of bekijkt die leuke foto's van je vriendinnen. Daarnaast laat je zien waar je goed in bent door een verwijzing te maken naar je eigen site of kunstwerk.

Maar, en dat is vooral van belang voor onze Stedenband, het is een zeer goede reclame voor je organisatie. Je laat jezelf zien op het net en kunt de activiteiten onder een grotere groep verspreiden. De Facebook-pagina ziet er vrolijk uit, met leuke foto's van Matagalpa en de georganiseerde activiteiten in Tilburg. Dus voor iedereen, komt dat zien op Facebook! Geef aan dat je de Stedenband Tilburg-Matagalpa leuk vindt en leer ons zo nog beter kennen.

Karin Kraaijvanger

Waarom maken we zo'n reis, van Tilburg naar Matagalpa?

deel van onderwijsdelegatie met collega's uit Matagalpa

Drie weken naar Matagalpa met een groep leerkrachten, met verschillende doelen: van onderwijsvakbond ANDEN en schooluitval, nieuwe perspectieven voor de blinden in Esquipulas tot meervoudige intelligentie voor collega's van de zusterscholen en voor pabostudenten in Matagalpa. De diepte in, ver weg van Tilburg, ergens naar een plek op die immense aardbol: naar Matagalpa met de vraag: waarom dan?

Op een mooie avond ergens in juni van dit jaar kwamen een dertigtal mensen bij elkaar om daarover te praten, en dat naar aanleiding van de tweejaarlijkse onderwijsreis naar Matagalpa. Wat gingen we daar doen? Wat hebben we gedaan? Alles navertellen is teveel; de betekenis van de activiteiten is boeiend.

Op basisscholen met collega's stoeien over 'meervoudige intelligentie' is prachtig omdat er -zo hoopt ieder- kinderen mee gebaat zijn: er is aandacht voor de verschillen tussen kinderen, afwisseling in werkvormen, appél op de creativiteit van de leerkrachten. Het brengt een enorm enthousiasme teweeg, de kinderen en ook de leerkrachten voelen de meerwaarde. Meer dan leuk! Zo ook: een bezoek brengen aan de vuilnisbelt in Matagalpa levert mooie plaatjes op van een overigens erg trieste realiteit. Toch bloeit er ook een mooi 'bloempje' op die vuilnisbelt: de zogenaamde *escuela móvil*, de rijdende school: kinderen, die op de vuilnisbelt werken, leven, krijgen ter plekke les, voorlichting, instructies. Verder: een lange reis vanuit Matagalpa naar de *campo* brengt ons allemaal naar een plek waar vrouwen met een microkrediet een beter bestaan proberen op te bouwen. De organisatie heet FUMDEC. Vanuit Tilburg wordt deze organisatie zeer terecht(!) ondersteund. We zitten, luisteren en kijken vol bewondering naar wat deze vrouwen met zéér beperkte middelen doen: kippen fokken, plantjes uitzetten, mais zaaien, het maismolentje commercieel inzetten: alles komt voorbij wat bijdraagt aan die verbetering.

Een belangrijk deel van ontwikkeling is gelegen in het (kunnen) deelnemen aan onderwijs. 'Alle kinderen naar school' is dan de leus, die ook diende als leidraad bij een conferentie voor ouders, kinderen, leerkrachten en vrijwilligers. Een geweldige happening vol positieve energie en diepte qua inhoud, met een flinke dosis improvisatie.

Zo gingen we als delegatie 'de diepte in', ver weg van Tilburg!

En hierop reflecterenwaarom doen we dit? Die avond in juni deden we dat met woorden en beelden, maar zeker ook met de uitdaging om zo precies mogelijk hierop een antwoord te geven. Ook tijdens deze avond zelf was die andere werkvorm motiverend: het met verschillende regels samen komen tot het zingen van een lied, het leverde de groep op, die zich vervolgens boog over een aantal stellingen die per dobbelsteen 'gekozen' werden. Het gaat over de Stedenband, over het maken van zo'n reis elke twee jaar, de scholenband, de 'bemoeienis' met dat Matagalpese kinderen naar school móeten. Waarom?

Het antwoord is simpel: het gaat om vriendschap, solidariteit, elkaar willen leren kennen en begrijpen, horizon verruimen, over de eigen schutting willen kijken en daar beter van worden wat betreft onze eigen blik op mens en maatschappij. Pretenties die er niet om liegen, het zijn serieuze intenties. Daarom denken we dat deze activiteiten zin hebben, zo ook stages van jongeren, het ontvangen van Matagalpinos in Tilburg, het denken in projecten dáár, maar zeker ook hier, die bijdragen tot een duurzame(re) toekomst.

kinderen tijdens de les
foto: Wies van Berkel

*Eén van de gesprekken in één van de groepjes ging ongeveer als volgt, de stelling was:
'Stedenbanden zijn achterhaald':*

- A:** Er zijn ook economische banden.
B: Ik vind ze zeker niet achterhaald. Het is wat je ermee doet. Dat wij in een positie zitten met meer geld doet eigenlijk niet ter zake.
A: Het is een ander een voorbeeld geven over de wereld. Er zijn mensen die daar ervaring mee hebben. En die vertellen vanuit hun ervaring en dat is leuk. Mijn moeder in Heemstede bijvoorbeeld heeft haar hele huis vol hangen met dingen van haar ene reis. Zij beseft wel wat daar gebeurt.
B: Dat is dan voor iemand individueel. Moet je daar voor een stedenband hebben?
D: Ik denk dat je een vriendenband moet onderhouden.
E: Is het geen eenrichtingsverkeer?
A: Nee, ik heb gezien hoe mensen werken om dingen in één keer te regelen waar wij niet toe in staat zijn; dat is een spiegel die ons voorgehouden wordt. Toen ik daar was, zag ik de kwaliteit van de wegen, daar dacht ik even over na en dan realiseer je je in wat voor wereld je hier leeft.
E: Dus het is wel goed dat je een spiegel voorgehouden wordt?
C: Zeker, verhalen van mensen die daar geweest zijn hebben veel indruk op me gemaakt.
D: De jongens die meegegaan zijn (in 2010): het blijft wel hangen maar het heeft niet de verwachte olievlek die ik verwacht had. Als er geen andere mensen bijkomen dan weten we niet of het blijft bestaan.
B: Als de kleine werkgroepen uit elkaar vallen dan kan de Stedenband wel uit elkaar vallen. Er is wel degelijk verschil met een vakantiereis: Als je op vakantie gaat, dan word je niet zo met je neus op de feiten gedrukt als dat je met een stedenbandreis naar Matagalpa gaat.

Verschillende meningen ... Een reactie naar de redactie van de *¡Cómo No!* is zeer welkom!
Wat betekent de Stedenband Tilburg- Matagalpa voor u als lezer van de *¡Cómo No!*?

Het lot van een geluksvogel

Rosa woont op het platteland van Nicaragua. Ze gaat met haar zieke moeder naar het ziekenhuis in de stad en Rosa moet naar een onbekende tante toe. Daar ontmoet ze haar neef Sergio, een echte straatrat. Sergio heeft zo zijn eigen problemen. Rosa en Sergio willen eerst niets van elkaar weten, maar het lot dwingt hen steun bij elkaar te zoeken.

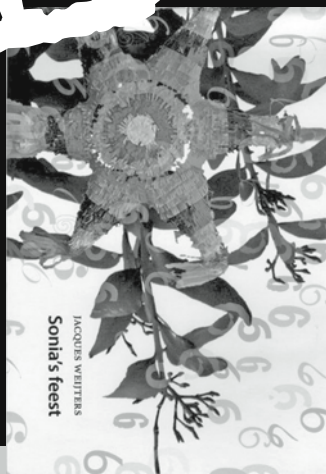
In opdracht van het Landelijk Beraad Stedenbanden Nederland-Nicaragua schreef Gerard Sonnemans *Het lot van een geluksvogel*, een spannend kinderboek. Jos Thommassen zorgde voor de illustraties, zeer herkenbaar voor wie Nicaragua heeft bezocht.

Het boek is geschikt voor kinderen vanaf acht jaar (leesniveau 6).

Gerard Sonnemans en Jos Thommassen, *Het lot van een geluksvogel*, 104 pagina's, gebonden, educatieve uitgeverij Delubas, ISBN 978-90-5300-3152 Het boek is voor 10 euro (exclusief porto) te koop bij de Stedenband Tilburg-Matagalpa

MATAGALPA

Sonia's feest

'Sonia is de prinses van de buurt. Ze draagt een prachtige jurk vol glinsterende sterretjes en bloemen. Iedereen danst en zwiert om haar heen, want het is haar feest ...' Zo begint een spannend (voorlees)verhaal dat zich afspeelt in Matagalpa. Het is door Jaques Weijters geschreven voor kinderen van vijf tot acht jaar. Louise Donjacour zorgde voor de vormgeving en illustraties. Het verhaal vraagt ook aandacht voor de campagne 'Alle kinderen naar school'. Het boek is te koop bij de Stedenband Tilburg-Matagalpa voor 5 euro (exclusief verzendkosten).

Caras de Matagalpa

Een dvd-productie van Jesse van Venrooij met drie films die een mooie indruk van Matagalpa en het werk van de Stedenband geven aan de hand van enkele thema's. Zo wordt ingegaan op de millenniumdoelen 'alle kinderen naar school', 'gezonde moeders en minder kindersterfte' en 'een beter milieu' door drie Matagalpino's te portretteren. Je krijgt inzicht in de problemen, ziet wat er aan gedaan wordt in Matagalpa en wat de resultaten zijn. Te koop bij de Stedenband voor 10 euro (exclusief verzendkosten).

JAQUES WEIJTERS
Sonia's feest

Stedenband Tilburg-Matagalpa

2009

Vuelta a Matagalpa

Onder deze naam organiseert de Stedenband Tilburg-Matagalpa op zondag 25 september een meer-dan-milieu-fietstocht rondom Tilburg. Met de Vuelta a Matagalpa wil de Stedenband aandacht vragen voor de milieusituatie in Nicaragua en tevens fondsen werven voor het project dat in Matagalpa wordt ondersteund.

biologische boerderij De Schoffel

winkel De Schoffel

groentetunnel
foto's: internet

Dit jaar is alweer de tiende editie van deze informatieve en leuke fietstocht, geschikt voor jong en oud. De afstapplaatsen voor de tocht van zo'n veertig kilometer door het Brabantse land zijn facultatief en tijd speelt geen rol. Tijdens de tien jaar gingen we naar het oosten, het westen, het zuiden en het noorden; we stapten af op mooie, boeiende, interessante en spannende plekken, wandelden met gidsen door natuurgebieden, proefden van biologisch fruit, zochten paddestoelen, zagen hoe een waterpomp in Nicaragua werkt, losten boompuzzels op, schilderden mee met een Nicaraguaanse muurschilder, ving waterbeestjes en determineerden beekjes, deden mee aan een Nica-koffieproeverij, bakten eco-maistortilla's, losten quizvragen op, deelden gele truien uit en ... te veel om op te noemen.

Deze 'Vuelta' begint zondagochtend bij het Huis van de Wereld (Spoorlaan 346). Starten kan tussen 11.00 en 12.00 uur. Een startbewijs inclusief routebeschrijving kost vijf euro (kinderen t/m 12 jaar gratis). De eerste afstapplaats is op Moerenburg, waarbij u alles te horen en zien krijgt over dit unieke stukje Tilburg. Daarna voert de Vuelta u naar het Natuurtheater in Oisterwijk voor een Nicaraguaanse verrassing. Via de prachtige heide van de Campina komt u bij de biologische boerderij De Schoffel. De afsluiting van de fietstocht vindt plaats in het Huis van de Wereld, waar ook aandacht is voor de inwendige mens.

De opbrengst van deze fietstocht gaat -uiteraard- naar het milieuproject van de Stedenband in de Nicaraguaanse stad Matagalpa. Over het werk van de Stedenband is meer te vinden op www.tilburg-matagalpa.nl.

Meer weten over de fietstocht: 013 5368706

Met vriendelijke groet, Team Vuelta:

Theo Smeele
Donna Drommond
Ingrid van den Hout

De Mussenacker

Openbare basisschool De Mussenacker in Udenhout bestemde de opbrengst van de jaarmarkt aan de campagne 'Alle kinderen in Matagalpa naar school'. Via een docent van een andere school was men in contact gekomen met de Stedenband en besloot men het onderwijsmillenniumdoel in Matagalpa te steunen. Met de jaarmarkt werd ruim 1200 euro ingezameld, dat dankzij de verdubbeling van het LBSNN en HIVOS ruim 2400 euro waard is. Dank aan De Mussenacker voor dit initiatief!

Openbare Jenaplanschool De Mussenacker in Udenhout

Duo-Fiesta

De eerste activiteit van het nieuwe jongereninitiatief van de Stedenband JOTM! (JOngeren Tilburg Matagalpa) is op zaterdag 19 november. Het Duo-Fiesta, waar jongeren zich met elkaar 'verbinden' door een feest dat gelijktijdig in Tilburg en in Matagalpa wordt gegeven. Aan de hand van livestreambeelden kan men elkaar zien dansen op de muziek van zowel de dj in Tilburg als in Matagalpa. JOTM! is volop bezig om er een geslaagde avond van te maken! Nadere info is binnenkort te zien op de website van Stedenband. Later volgt ook meer informatie over JOTM.

Positoos

Met Positoos kunnen inwoners van Tilburg e.o. in allerlei winkels sparen voor zichzelf én voor hun favoriete vereniging. Spaar je ook al Positoos, maar weet je niet precies waarvoor? Of wil je liever voor onze stichting sparen? Vraag dan bij ons extra voordelig een Positoos-pas aan of ga naar de website van Positoos, log in, zoek en vind de Stedenband Tilburg-Matagalpa bij Stichtingen en zorg ervoor dat onze stichting wordt gekoppeld aan jouw pas.

Een andere manier om onze Stichting te steunen is door je aan te melden als Amigo of Amiga bij de Stichting Amigos de Matagalpa. Stuur hiervoor een mail naar Gé Mooren: gemooren@gmail.com of bel naar ons kantoor.

positoos : goede doel

kies uw regio | contact | persberichten

Klik hier voor **Oisterwijk**

Klik hier voor **Tilburg**

Klik hier voor **Waalwijk**

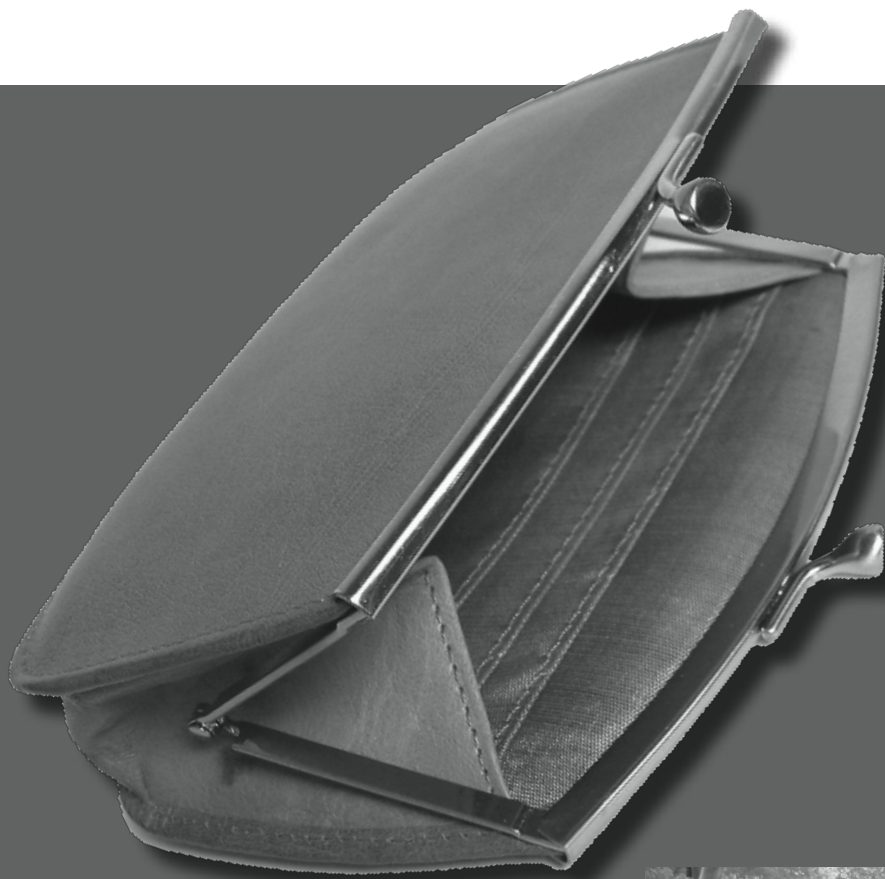
Welkom op positoos.nl

Positoos is een spaarsysteem dat een unieke verbinding legt tussen de lokale bevolking, verenigingen en de lokale ondernemers.

Met Positoos spaart u snel en eenvoudig bij de ondernemers in uw eigen buurt. Als positoos-spaarder ontvangt u een persoonlijke spaarpas met chip. Hiermee krijgt u korting en kunt u gebruik maken van speciale acties en aanbiedingen bij de aangesloten ondernemers. Geef bij iedere aankoop uw pas af en de Positoos worden automatisch bijgeschreven.

Het bijzondere van Positoos is dat u niet alleen voor uzelf spaart, maar ook voor uw vereniging. Kiest u niet voor een vereniging, dan schenkt u deze positoos aan een lokaal goed doel.

[meer info consument](#) | [meer info ondernemer](#) | [meer info vereniging](#)

Bezuinigingen

Ook de Stedenband ontkomt helaas niet aan de bezuinigingen die de gemeente Tilburg doorvoert. Door de bezuinigingen op de ID-banen én de bezuinigingen op het budget internationale samenwerking, wordt de stichting toch nog hard getroffen. Met ingang van 2012 zal de stedenbandorganisatie nog slechts over één halve formatieplaats beschikken.

Na het verwerken van deze teleurstelling, is het bestuur, samen met medewerkers en vrijwilligers, hard bezig om het op een eerdere beleidsdag geschetste bezuinigingsscenario verder uit te werken. Alle activiteiten en taken worden tegen het licht gehouden en er worden voorstellen voorbereid voor te maken keuzes. Wordt vervolgd.

Festival Mundial

Dit jaar waren we gedurende drie dagen actief. Op vrijdagavond organiseerde het Huis van de Wereld een gratis toegankelijke picknick op het festivalterrein in het Leijpark. De Stedenband was aanwezig met een koffiekraam en mocht de koffiekopjesexpo op het picknickterrein ophangen. Op zestien grote doeken vertellen inwoners van Tilburg en Matagalpa over hun favoriete koffiekopje dat ze met elkaar ruilden. Bij de expo werd ook een folder uitgedeeld. Op zaterdag werd, net op het moment dat we klaar waren met de voorbereidingen, ons deel van het terrein afgesloten in verband met een weeralarm. Deze dag hebben we dus geen mensen kunnen bereiken. Gelukkig ging het op zondag, ondanks de regen, beter. Kinderen konden terecht in onze caravan, waar zij een kleine speurtocht konden doen en vragen moesten beantwoorden. Als zij dit goed gedaan hadden, kregen zij het boekje Sonia, over een jarig meisje in Matagalpa. Ondertussen werden aan volwassenen vogeltjes te koop aangeboden ter ondersteuning van onderwijsprojecten in Matagalpa.

Frans en Toon verkopen vogeltjes
foto's: Miranda van der Klaauw

Ilja en Frans bij het vogelnest

Gonnie en Doortje
foto's T-Parade: Jan Duijvekam jr.

Bouw Moeder- en Kindcentrum kan van start

Eindelijk mogen we er definitief vanuit gaan dat dit grote en belangrijke project er gaat komen. Vanwege de grootte en de belangen die er in Nicaragua spelen, was het LBSNN als eindverantwoordelijke extra gespist op goede afspraken en garanties voor een verantwoorde bouw en een goed functioneren van het Moeder- en Kindcentrum. Dat dit tijd kost, is evident.

Maar nu is de laatste handtekening gezet, de aannemers kunnen worden benaderd en de bouw kan starten! Eenmaal open moet het centrum het regionale ziekenhuis ontlasten. Alle bevallingen waarbij geen complicaties worden verwacht, kunnen straks in het nieuwe centrum worden gedaan. Het ziekenhuis heeft dan genoeg capaciteit om de noodgevallen te behandelen.

Boekenmarkt

Zoals alle voorgaande jaren stond de werkgroep Milieu de laatste zondag van augustus met boeken op de Tilburgse boekenmarkt Boeken rond het Paleis. De sfeer achter en voor de kraam was ook dit jaar weer optimaal. Maar toch ... We hadden niet eens zo'n slecht plekje en het weer was ook niet zo belabberd als vorig jaar (een stevige koude wind en slechts één hoosbui) en toch haalden we niet meer op dan 230 euro. Jammer en vooral ook jammer dat al die mooie boeken weer voor een jaar in de kelders van het Huis van de Wereld verdwijnen. Want velen hadden goede, spannende en interessante boeken aangeleverd, waarvoor dank. Hopelijk krijgen ze in het vervolg alsnog een goede bestemming.

jongen met tekstbord

auto met caravan en vogel

T-Parade

In samenwerking met de Twern en de Brede School Oud-Zuid deed de Stedenband mee aan de vijfde T-Parade. De caravan met de opblaasvogel er bovenop werd voortgetrokken door een personenauto en een aggregaat zorgde voor lucht en muziek. De kinderen van de Twern en de Brede School en een groep ouders en andere volwassenen dansten en liepen mee. Op de caravan waren teksten te lezen over de campagne 'Alle kinderen naar school' en deze teksten werden ook als bordjes meedragen. Op deze manier werd aandacht gevraagd voor de millenniumdoelen-campagne van de Stedenband.

Onze groep zag er fantastisch uit in haar Nicaraguaanse kleding en was mooi geschminkt. En het weer zat mee. Het enige minpunt was de auto die halverwege pech kreeg, waardoor we zonder 'wagen' verder moesten. Gelukkig dat vóór ons een sambaband reed, zodat we toch nog enigszins toepasselijke muziek hadden tot het eind van de Parade. Dank aan alle vrijwilligers en deelnemers voor hun inspanningen!

dansje oefenen

vier deelnemende dames aan de T-Parade
foto: Jan Duijvekam jr.